

Nemunas

Nr. 3
(366-807)

2012 m.
sausio 19-25 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Alis BALBIERIUS. Iš serijos apie pernykštės formas.

Tiltai

3-7 p.

Gediminas JANKAUSKAS

Antras bandymas suprasti
Jurgą Ivanauskaitę

<http://www.nemunas.net>

Alis BALBIERIUS

„Jono Meko žemė /
The Land Of Jonas Mekas“

Gediminas JANKUS

Penki socialistinio
realizmo vakarai

Žodis

Įsimintiniausiajam

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Trys parodos

Andrius JAKUČIŪNAS

Šarlotė (Žiema)

6-7 p.

2 p.

10 p.

Sausio 10 d. vakarą Kauno menininkų namuose surengta 2011 m. išimintiniausio Kauno menininko pagerbimo ceremonija. Humoristas Jurgis Gimberis apdovanotas už knygą „Yra papildomų sąlygų“, ir jo pavardė įrašyta Stasio Žirgilio skulptūrinėje kompozicijoje „Sparnuotoji kolona“. Linksmojo rašytojo pasveikinti susirinkę draugai ir kolegos demonstravo susizavėjimą išimintiniausiuoju ir savo literatūrinius gebėjimus. O tada ir pats J. Gimberis neliko jiems skolinges.

Zenono BALTRUŠIO nuotrauka

Žodis išimintiniausiajam

Žiūriu, Gimberis filharmonijoje perka bilietai į koncertą. Klausiu, ar ne per brangūs bilietai humoristui. Ne, sako, dar pasikviesius Jurgį, bus dviem už tą pačią kainą.

Apie Gimberį kalbėti rimtai nėmanoma, nes kuo rimtesnė šneka, tuo juokingiau. Šiaip pati pavardė yra plačiai pasklidusi internete – Jurgis Gimberis paminėtas 106 000 kartų, be Jurgio – 189 000 kartų, vadinasi, tikrai į koncertą ējo dviese – Gimberis atsivedė Jurgį. Vardas dažnas, o pavardė retoka. Pažinojau baletu artistą Minderį, žydą Gvolterį – irgi retokos pavardės. Pasidomėjau, ar kuo dar, be humoro, užsiėmė Gimberiai. Jungtinėje Karalystėje radau veikiančią mašinų priežiūros firmą „Gimber Motors“. Motorų remontas, aikštėlė, servisas, kitos paslaugos. Paskambinau, atsiliepė Džordžas, sako, tuo pakviesiu tėvą, šis atsiliepė, pasakiau, kad domiuosi Gimberių giminės medžiui, tas pakvietė savo senelį, kai dar kartą paklausiau, tarė, kalbėkite su mano motina arba dar geriau – su jos seneliu, toji viską žino. Ilgai laukiau, kokį pusvalandį, o senelis vis kartoją: palaukit, jি dar eina. Po valandos senoji Gimber priėjo ir nustebė – argi Džordžas nieko nepasakė, taigi aš jam

Giedrius KUPREVIČIUS,
2012 m. sausio 10 d.,
Kauno menininkų namai

Kalba

Obrazcovo teatro veikėjas Apolombovas sakydavo „mysliu pri vas“, tai yra „mąstau jūsų akivaizdoje“... Mano reikalas su mąstymu vis prastesnis, tai aš ir neapsimetinėsiu. Kad ko nors neužmirščiau, pasirašiau. Kalbą skaitysiu iš lapo...

Kai mane priėmė į Kauno rašytoju sekocią, citavau Prutkovą: „Aštrotkuštu šlovės, šlovė guodžia žmogų.“ Man didelė paguoda ir garbė, kad atsidūriau tarp tokų šlovingų ir nusipelnisių meno meistrų. Mano veikla bemaž žaidimas, todėl tuo labiau esu dékingas mane pripažinusiemis, priėmusiems į savo būrį profesionalams ir daugeliui, daugeliui kitų žmonių. Visiems išvardytu neužtektu nei laiko, nei vis silpstančios atminties, tai paminėsiu tik savo vaikystės draugą Romą Burkauską, uždavusį man teisingą kryptį, taip pat šių dienų bran-

gų bičiulį Aleksą Dabulskį ir leidyklas „Jotema“ žmones su Virginijumi Matjašaičiu priešaky.

Kadaise Kauno dramos teatre matčiai „Gintarinė vilė“. Ten buvo tokis mažutis epizodus – ponia įpyle girtuoklėliui gerą gurkšnią *pacchielo*. „Tikrai jums ačiū, ponia“, – pasakė jis išgėres. Tas „tikrai“ jaudina mane dar ir dabar. Žinau, ką tai reiškia. Pakartosiu to *nabago* žodžius – tikrai jums ačiū.

P. S. Gruodžio mėnesį Amerikoje numirė garsi šimpanzė Čita, vardinis dar garsesniame filme „Tarzanas“. Čita išgyveno dvigubai ilgiau, nei paprastai šimpanzės zoologijos sodoose gyvena. Masinės informacijos priemonės skelbė – „nugaišo“... Aš sakau „numirė“, nes jai buvo nesvetimi žmogiški jausmai. Mokslininkai mano, jog ji taip ilgai gyveno todėl, kad suprato humorą. Dar kartą – tikrai ačiū.

Visada jūsų – Jurgis

Trys parodos

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Japonų fotografija jau seniai laukta Lietuvoje, tačiau apie tokius tolismus kraštus dažniau tik pasvajojama net pasaulio globalizacijos laikais. Tiesa, išvairiausiai laimingi atsitiktinumai padeda svajonėms pildyti. Ir štai – japonų menininkų paroda, įveikusi aštuonis tūkstančius kilometrų, aplankė Vilnių, o dabar visą savo grožį išskleidusi Kauno žiūrovams Fotografijos galerijoje.

Pernai sukako dvidesimtmetis, kaip Lietuva su Japonija draugauja diplomatiniu lygiu. Ta proga buvo ceremoningai išgerta daug japoniškos arbato, išlankstyta origami, šokta ir dainuota, surengta fotografijos paroda. Japonijos kultūros ataše Lietuvoje džiaugėsi tokiu bendradarbiavimu, o atvykusi į Kauną prisiminė miestą ir kaip Cijunės Sugiharos namus.

Tarptautinis fotografijos meno festivalis IN FOCUS rugsėjį pakvietė vilniečius į parodą „Suasmienintas pasaulis: šiuolaikinė japonų fotografija“, kurią galėjo apžvelgti kartu su autoriais bei kuratore. Pasirodo, tai buvo vertinė patirtis, nes Kaune be platesnio konteksto paroda šiek tiek prarado itaigos. Festivalio vadovė Eglė Deltuvaitė, Japoniją aplankiusi jau tris kartus, pastebėjo, kad neturint nuodugnesnių žinių apie japonų mentalitetą, religiją ir kultūrą jų fotografijos atrodo kiek kitaip. Mes matome tai, ką vakariečiai iprate matyti. Kita vertus, bendrų, beveik tapačių jaunimo problemų galima rasti visur. Lietuvoje pristatomi būtent jaunujių – labai garsių ir dar tik einaučių pripažinimo link – autorių darbai. Tai kuratorės Mikiko Kikuta sudėliotas šiuolaikinės japonų fotografijos vaizdas.

Nepaisant Japoniją sukrėtusios nelaimės ir tebesitęsiančių sunkumų į Lietuvą atvyko visi parodos autoriai. Nors jie tik keturi (Daisuke Nakashima, Shinryo Saeki, Karen Sato ir Yumiko Utsu), paroda atrodo ypač marga ir kiek keista. Lyriškas, neryškias, pablukusias fotografijos keičia ypač spalvingi, ornamentuoti montażai su daugybe smulkų detalių, o šalia dar ir nedideli objektai – žaislai, mažutės, tačiau preciziškai atliktos fotografijos rankų darbo rėmeliuose. Tačiau kad ir kokia būtų forma, ji slepia panašų turinį – jauno žmogaus savęs paeškas pasaulyje. Kuratorė šių fotografijų stilistiką apibūdino remdamasis Johno Szarkowskio teorijomis: „Šiuo metu Japonijos fotografija krypsia veidrodžio strategijos linkme. Tai atsitiko po 1990-ųjų merginų fotografijos judėjimo, kurio esminiai bruožai – akinama šviesa bei neryškūs vaizdas, o objektas – jų pačių privatus gyvenimas arba gatvė, kurioje ieškoma realybės. Naujajai kartai fotografija – kaip veidrodis, tai nėra tik bandymas atspindeti vidinį pasaulį, bet ir būdas gilinantis į save sukurčių kitokią raišką.“

Vieni autoriai mėgina kurti savo pasaulį nepaisydamis ir kiek galima paneigdami anksčiau egzistavusius dėsnius, taisykles, kurie jų jau nebeveikia, sukurti savo fikciją ir įvardyti ją naujaja realybė. Kiti mėgina iš užmaršties trauktį ankstesnio, gilumines asmenybės šaknis ženklinančio pasaulio daiktus, jų laikytis ir stiprėti. Šiuolaikinis pasaulis dažnai atrodo kaip baugianti vieta, ku-

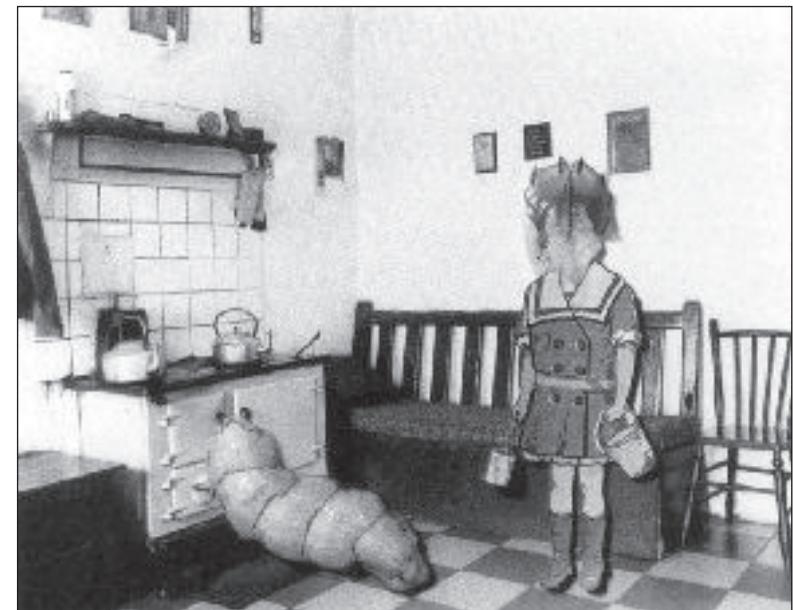
galime nepastebėti japonams svarbių nuostatų, pasaulio suvokimo subtilybių. Sh. Saeki fotografijos vakariečiams primena įprastą reportažą, o jiems tai tarsi „kasdienybės vogimas“, savitas, mums sunkiai suvokiamas ritualas, sklindantis iš vis dar gyvo religinio būvio gelmių. Japonai gali atrodyti šventvagiskā fotografuoti apleistus namus, kuriuose ir po kelerių metų vis dar dūla niekieno nepaliesti, nepavogti buvusių šeimininkų daiktai. Tačiau jiems beveik nusitrynuosios vakariečiams tokios svarbios asmenybės privatumo ribos. Net garsai, besiskverbiantys pro plonas namų sienas pas kaimynus, nieko nevarginia ir nestebina, nes japonai nuolat jaučia ypatingą ryšį vieni su kita.

Japoniją išivaizduojame kaip kontrastų šalį, kurioje susilieja senasis tikėjimas, labai tvirtios, iki šiol išlikusios senosios vertybės, moralinės normos bei technikos, pažangos, ekonomikos plėtros nualinta kasdienybė. Visa ši beveik spengianti įtampa, palietusi jaunus menininkus, atsivérē ir fotografijose. Viena skaudžiausią parodą, nepaisant jos ornamentikos ir ažuro.

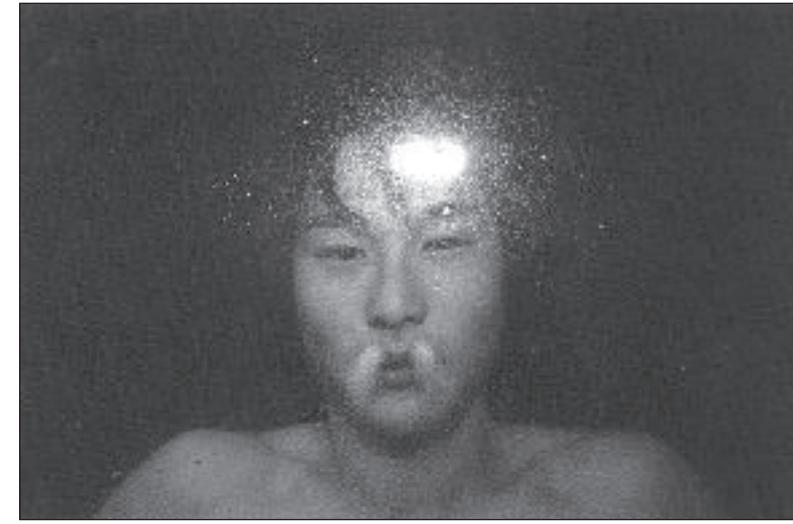
Nukelta į 9 p.

Karen SATO.

Yumiko UTSU.

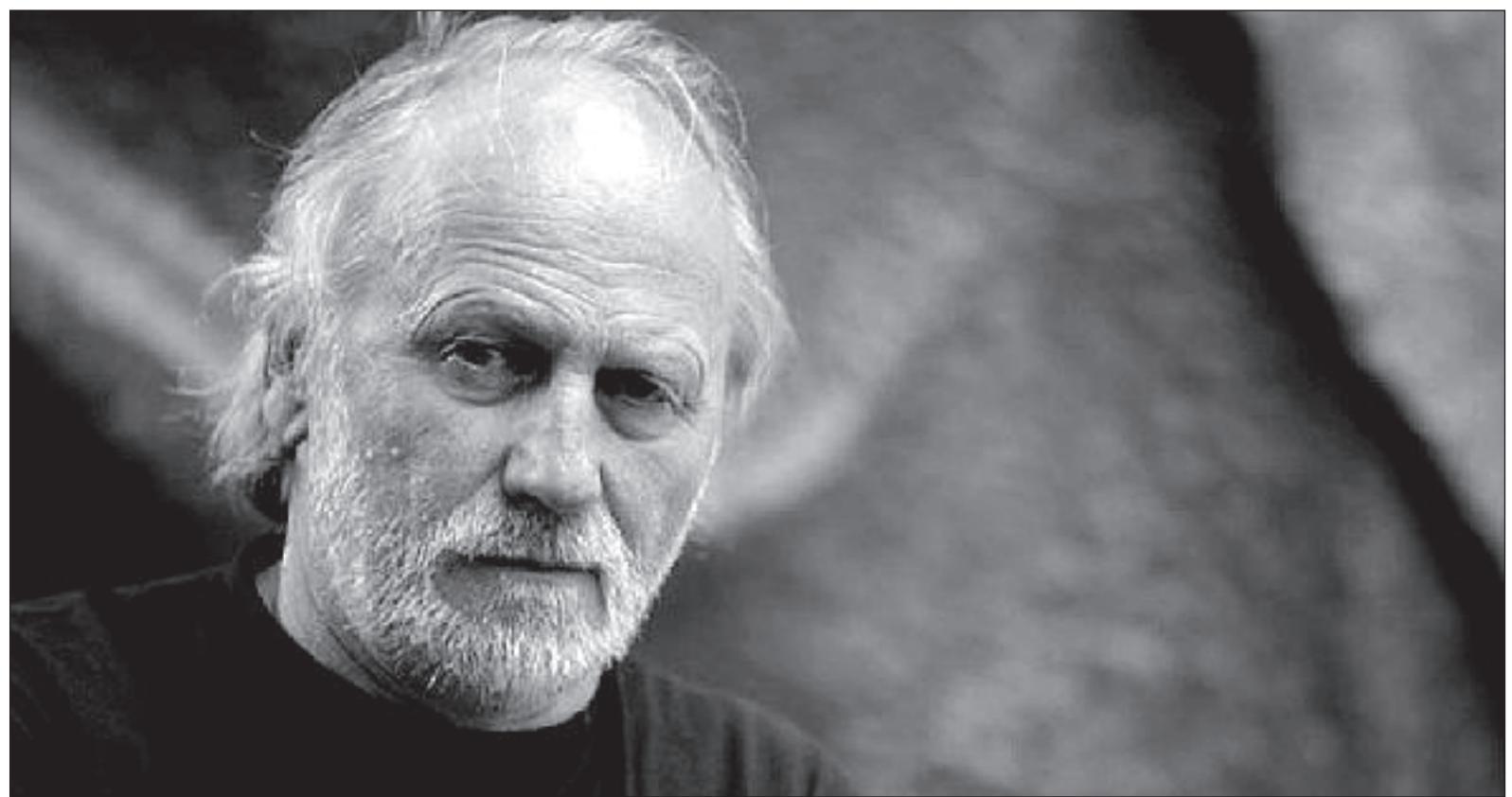

Daisuke NAKASHIMA.

Gediminas JANKAUSKAS

Dar nežinia, ką mums atneš Dra-kono metai, bet jau galima drąsiai teigti, kad lietuvių kinui jie prasidėja sėkmingesnai. Mát ekranuose pasirodo ilgai ir su nerimu laukta rašytojos Jurgos Ivanauskaitės romano „Miegantių drugelių tvirtovė“ ekrанизacija. Su pertraukomis (dél kūrybinę grupę dalimis pasiekiančio finansavimo) net trejus metus kurtais filmas, žinoma, nesulaukia tokio žiūrovų démesio kaip pelningiausia visų laikų lietuviška juosta. „Tadas Blinda. Pradžia“, bet lyginti šių dviejų filmų visai nereikia. Greičiau juos galime laikyti dyliem diametraliai priesingais poliais. Vienas ženklinia komercinio kino plačiajai publikai teritoriją, kitas – filmus, skirtus maštantiems žiūrovams. Šios dvi tendencijos retai susitinka. Labai savitai (ir su specifiniu humoru) tokią padėti pakomentavo „Miegantių drugelių tvirtovės“ režisierius Algimantas Puipa: „Juokais sakydavau platinotojams: „Neskubékime filmo išleisti į ekranus, tegul nusėda Blindos arklių dulkės, kad nesutryptų mūsų drugelių.“

Prieš penkerius metus A. Puipa jau pabandė kinematografiniais vaizdais paversti savitą J. Ivanauskaitės literatūrini pasaulį. 2007-aisiais Lietuvos ekranuose pasirodės „Nuodémés užkalbėjimas“, ko gero, buvo vienintelis lietuviškas filmas, kurio premjeros džiaugsmą aptemdė tam-sus mirties šesėlis. Šis filmas turėjo tapti J. Ivanauskaitės debiutu kine. „Kinas visada buvo mano didžioji meilė“, – ne kartą vienai sakė garsi rašytoja ir kovotoja už Tibeto laisvę. Prieš mirti ji dar spėjo pamatyti

Režisierius Algimantas Puipa.

Antras bandymas suprasti Jurgą Ivanauskaitę

„Nuodémés užkalbėjimas“, kurio scenarijus parašytas remiantis jos knygą „Ragana ir lietus“, „Placebas“ ir „Sapnų nublokšti“ motyvais. Anot režisieriaus, „tai istorija apie vyru pažemintas, maištaujančias moteris, kurios išsivaduoja tik „ki-toje realybėje“. Skausminga jaunos moters aistra kunigui ir gyvenimo vidurio sulaukusios psichoterapeutės intymus dienoraštis, kurį leista

perskaityti visiems norintiesiems“.

„Euroromanas“ ir „Eurokino“ spėstuoje

Iki pirmojo filmo J. Ivanauskaitės kūrinių motyvais Lietuvoje jau buvo susiformavusi nemenka rašytojos gerbėjų armija. Trys „Nuodémés užkalbėjimą“ įkvėpusios knygos vadintos lietuviškais bestselleriais, o kai kas jas net išidrąsino

pakrikštyti „euroromanais“. Vakarų Europoje šis terminas atsirado pasirodžius intelektualiam Umberto Eco detektyvui „Rožės vardas“, bet šiuo metu jis ten vartojamas labai retai. Kritikas ir vertėjas Laimantas Jonušys pirmuoju J. Ivanauskaitės „euroromanu“ pavadinio „Raganą ir lietu“ – pirmą jo tiražą, kaip pamena-me, sėkmingesnai padėjo išplatinti fotomenininko Rimanto Dichavičiaus

vadovaujama cenzorių komisija, vienai paskelbusi, kad knygoje aptiktą pornografijos pozymių. Geresnės reklamos negalėjo būti – jau kitą dieną „pornografinis“ romanas dingo nuo prekystalių. O iš autorės imta laukti ko nors panašaus. Po teisyebei, Jurgos literatūrinis fenomenas tiksliausiai apibréziamas dviem žodžiais – erotika ir egzotika. Geriausiai šiu žiedu derinys atskleidžia kosmopolitiname pasaulyje ir išlaikintame iš konkretaus laiko kontekste. Tokioje universalioje koordinacių sistemoje atsiranda puiki galimybė manipuliuoti įvairių kultūrų ženklaus, dėlioti juos į talpias metaforas. J. Ivanauskaitė gerai perprato šį meną, bet visame pasaulyje skai-tomas „euroromanais“ jos knygos vargu ar taps. Pasaulinės literatūros kontekste jos neatrodė tokios originalios ir drąsios kaip lietuviškų tradičijų šalyje.

A. Puipos filmas „Nuodémés užkalbėjimas“ taip pat pretendavo į „eurokino“ statusą. Turintis darbo su užsienio produseriais partities režisierius bandė išvesti europietišką „vidurkį“ ir viename filme patenkinti įvairius skonius. Tai buvo užkoduota jau atrenkant scenarijus medžiagą. Juk „Placebas“ kur kas rimtesnė literatūra nei „Sapnų nublokšti“. Antroji knyga pirmosios šviesoje atrodo kukliai ir akivaizdžiai linksta į pigaus popularumo pusę.

Janina Lapinskaite – Monika.

Antras bandymas suprasti Jurgą Ivanauskaitę

Atkelta iš 3 p.

Vadinasi, aritmetinis rimtesnio bei „vulgaresnio“ (kitai tariant, „paprastesnio“) stilių vidurkis visa- da bus žemiau aukštėnės žymos. Tokie „aritmetiniai“ eksperimentai kartais duoda laukiamą rezultatą ir gerokai papildo naujos kokybės vartotojų būrių. Bet visada tyko pa- vojus prarasti „tikslinę“ auditoriją. Arba, kosmopolitiškai kalbant, „elektoratą“. O A. Puipa seniai turi gana nemažą ištikimų fanų būrių, ku- rių iš šio režisieriaus laukia ne tik gero ir originalaus kino, bet ir su ma- lonomu kolekcionuoja jo parodok- salius „puipizmus“.

Vykė bandymai „poruoti“ filmus

A. Puipa ne kartą įrodė esąs vie- nas žymiausių savo kartos menininkų, geriausius filmus („Velnio sėkla“, „Moteris ir keturi jos vyrai“, „Procesas“) pastatęs pagal lietuvių ir pasaulinės literatūros veikalus. Re- žisierius mėgsta kurti filmus „poro- mis“, siedamas du panašios stilistiko- kos ir temomis artimus kūrinius į sa- votiškas dilogijas. Holgerio Drakma- no novelės motyvais pastatyta „Moteris ir keturi jos vyrai“ (1983 m.) lengvai „rimuoja“ su penkiolika metų vėliau pasirodžiusi „Elzė iš Gilijos“ (1999 m.), kurios pagrindą sudaro Vytauto Žalakevičiaus sce- narijus pagal Mažosios Lietuvos ra- šytojo Ernesto Wycherto novelę. Lo- giška „Amžinosis šviesos“ (1987 m.) tąsa tapo „Bilietais iki Tadž Mahalo“ (1990 m.). Abiejų filmų scenarijus rašė Rimantas Šavelis, o jo ben- dramintis A. Puipa nauju rakursu pa- žvelgė į chrestomatinę lietuvių ki- nui „klasių kovos“ temą. Akivaizdi dvasinė ir stilistinė giminystė sieja „Velnio sėklą“ (1979 m.) su šiek tiek vėliau kurtu A. Puipos darbu „Ar- kliavagio duktė“ (1981 m.). Pirmojo filmo siužetą įkvėpė Petro Cvirkos novelė, antrasis buvo statomas Antano Vienulio Žukausko simto- sioms gimimo metinėms. Abiejų is- torijos plėtojosi XX a. pradžios lie- tuviškame kaime. Bet literatūra – toks tada buvo A. Puipos *credo* – turi būti medžiaga, kuri tik meniš- kai adaptuota gali virsti savarankiš- ką reikšmę turinčiu filmu: „Nesu žo- džio perkėlimo į ekraną šalininkas. Paprastai knyga, kurios siužetu re- miūsio kurdamas filmą, man yra že- mėlapis, padedantis orientuotis į ga- lutinį tikslą, autorinį kino kūrinį.“

„Apie moteris, kurios išdriso užmianti ant vyro šešelio“

Dar vieną įdomią A. Puipos fil- mu porą sudaro du bandymai adap- tuoti kinui J. Ivanauskaitės prozą. Kai buvo kuriama „Nuodėmės už- kalbėjimas“, rašytoja prašė nedaryti jos knygų klono. Tokia autorės avansu išsakyta „indulgencija“ leid- do režisieriui ieškoti savitų interpre- tacijos intonacijų. A. Puipa pasirinko tikrai intriguojantį žūtros tašką: „Noriu sukurti filmą apie moteris, kurios išdriso užmianti ant vyro šešelio (kai kuriose šalyse tai didelė nuodė- mė...)“ Eksperimentas buvo drąsus ir, tiesą sakant, ne itin vykės. Nieko ižeidžiamo šiuose žodžiuose nėra. Kiekvienas menininkas turi teisę į nesėkmę. Svarbu, kad iš jos būtų pa- simokyta, užuot užbėgus už akių būsimiems vertintojams ir per premjerą neatsakingai pareiškus: „Man- šitas filmas yra tobulas. Dabar jūs turite man įrodyti, kad taip nėra.“

Kad filmas „Nuodėmės užkalbė- jimas“ – ne sėdevras, galima įrodi-

Giedrė Giedraitytė bravūriškai suvaidino Gitaną.

nėti ilgai ir nuobodžiai. Šių eilučių autorius savo argumentus, pagyras ir priekaištus kūrėjams „Nemuno“ puslapiuose (2007 m. kovo 15 d.) išdėstė tuo po filmo premjeros. Ma- lonu konstatuoti, kad antras bandymas išbristi į tą pačią upę kur kas labiau vykės.

„Galbūt „Nuodėmės užkalbėjimu“ prasidės kitas mano kaip kūrėjo eta- pas, kuriame dominuos moterų isto- rijos“, – taip prieš penkerius metus filmo savitumą komentavo A. Puipa. Lietuvos vaidybiniame kine iš tiki- rijuų tradiciskai dominavo vyrai. Bet, tiesą sakant, A. Puipos filmuose ir anksčiau nestigo įdomių moteriškų charakterių. Nijolės Ozelytės stra- danota amerikietė Dela („Nebūsiu gangsteris, brangioji“, 1978 m.) ir lietuvaite kaimietė Kamilė („Arklia- vagio duktė“), Eugenijos Pleškytės ūkininkė Morta („Velnio sėkla“), Virginijos Kelmetytės Amilia („Am- žinoji šviesa“), Daivos Stubraitės Veronika („Žuvies diena“, 1989 m.), Janina Lapinskaitė („Elzė iš Gilijos“), pagaliau Jūratė Onaitytė filme „Moteris ir keturi jos vyrai“ – šie iš kiti pavyzdžiai seniai įrodė, kad moters pasaulis režisieriui ir anks- čiau nebuvo *terra incognita*.

Kas kita – erotika ir psichoanalizi- žė, be kurių i „europlyties“ niekaip neįslaviruosi. Ir vieno, ir kito „Nuodėmės užkalbėjime“ netrūko. Kino scenarijue panaudota rašytojos kū- rybos magijai būdingų elementų: sapnų, kūniškos aistros, savižudy- bės nuojautų. Ir iš šią pavojingą žemę režisierius žengė drąsiai, nors su- prato, kad tradicijų kine vaizduoti ir viena, ir kita neturime. Su psicho- analize kiek paprasciau. J. Ivanauskaitės tekstuose froidizmo ir jungizo- mo citatų (atvirų ir užslepų) tikrai nemažai. Todėl, išplėtojus psichoanalitikės personažą, galima trauktis iš pasāmonės gelmių tūnančius vaizdinius ir kankinancius geismus įvardyti psichoanalizės terminais. Kunigo geidžianti Vika pasakoja apie savo išgyvenimus psichoterapeutei ir, anot režisieriaus, „klausa- damasi intymų išpažinčių, psicho- terapeutė pradeda eiti taip pačiais nuodėmių ratais kaip jos pacientė, o finale jos pasikeičia vietomis – ne- aišku, kas yra ligonis, o kas jo guo- dėjas“.

Šis metodas išlieka ir „Miegan- čių drugelių tvirtovės“ ekranizaci- joje.

Ši karta – ne pro šalį

Pristatydamas „Miegančių drugelių tvirtovę“ Vilniuje A. Puipa pri- siminė jam ilgam įstrigusią reakciją į „Nuodėmės užkalbėjimą“: „Viena gera kino kritikė prieš penkerius me-

tus parašė straipsnį, kuris prasidėjo žodžiais, kad A. Puipa jau dvidešimt metų yra lietuviško kino viltis. Aš kokių trejus metus vaikščiojau kaip povas, nes maniau, kad esu pats „kie- ciausias“, kol ji man atsitiktinai ne- išsifravo: „Tu es talentingas, ir iš- tavęs visą laiką kažko laukiamą, bet eina metai, tu kuri filmus, bet visada „pro šalį“. Dabar A. Puipa viliasi, kad „Miegančių drugelių tvirtovė“ ir bus tas jo kūrinys, kuris pagaliau nešo- ve „pro šalį“.

Zūrovai, kurie skaitė „Miegan- čių drugelių tvirtovę“ (o iš kino teat- rus visų pirma eis būtent jie), pastebės, kad knyga ir filmas labai skiriasi. Pasak režisieriaus, nėra galimybės ekraniuoti visos iš 440 romano puslapių sudėtos istorijos, todėl filmas nėra knygos atpasakojimas: jo kitokia pabaiga, pakito ir pagrindinė istorija, kai kurie akcentai sudėti visai kitose vietose.

Ši „operacija“ buvo tiesiog būti- na, nes skaitant knygą persasi vienareikšmė išvada, kad tokia literatūra paversti kinu beveik neįmanoma. Pati J. Ivanauskaitė yra sakiusi, kad mintis parašyti „Miegančių drugelių tvirtovę“ gimė, kai ji buvo pakviesta kažkokiam skandinavų simpoziumui parengti paskaitų ciklą apie moterų padėti Lietuvuje: smurta, emigraciją, būtinius konfliktus. Po paskaitų ši tema vis nedavė ramybės, kol galiausiai virto romanu. Jo stilistiką, ko gero, puikiausiai iliustruoja viena citata, kurią Jurga atiduoda romano herojui Monikai: „Labai daug skaitau iki šiol, net pagalvoju, kad po skrodimo pata- natomai mano gyslose ras sustingu- sius žodžius, plaučiai bus užkimšti sąvokų nuosėdomis, skrandis ir žarnynas pripildytų prarytų romanų, ke- penys ir inkstai užnuodytai laikraš- tienai ir moterų žurnalų tekstais, o smegenys gūsis sukempinėjusios nuo internetinės rašliavos.“

Skaitant išpūdingos apimties knygą, parašytą dienoraščio principu, kiekvienam puslapyje tenka brautis pro keistą minčių raizgaly- né, kurioje atviri „genitaliniai“ fi- ziologizmai kaitaliojami su citato- mis iš feminizmo teorijos veikalų („Simona De Bovuar rašo, kad ilgai poroje gyvenančių sutuoktinų sek- sas niekuo nesiskiria nuo vienišos masturbacijos“), budizmo traktatų („Buda teigė, kad patiemis skirtin- giausiams individams yra būdingos trys pagrindinės savybės: laimės troškimas, kančios vengimas ir mir- ties baimė“), socialinių tarnybų iš- leistų brošiūrų („pirminės kontrolės“ atstovai keičia savo aplinką, kad ji atitinktų jų lūkesčius, „antrinės kontrolės“ žmonės prisitaiko net prie-

klaičiausiu aplinkybių, prarađę bet kokią viltį maištaut ir priesintis“) ir tarptautinių žodžių žodynų („Disociacija – kai aukos užmiršta balsiu- sius įvykius“).

Sukurti kino iš tokios žodinės eklektikos tikrai neįmanoma. Skaity- kitas reikala. Todėl scenarijų A. Puipa rašė pagal jam priimtiną, ir ne kar- ta gerų rezultatų davusį principą –

Filmuoti tai, kas neparašyta

Tai, kas užfiksuota knygoje, pati autoriė reziumavo taip: „Romane su- sisipina trys siužetinės linijos: preky- ba moterimis, amžiaus vidurio križė ir Apokalipse.“

Gali pasirodyti, kad šios temos niekuo nesusijusios, tačiau, pasak Drugelio efekto arba Chaoso teorijos, peteliškės sparno plastelėjimas Amazonės džiunglėse sukelia taifū- ną Japonijoje. Taigi i vergiją par- duotos lietuvišvės merginos kancią ir pažeminiimas galbūt prišaukia ura- ganą Meksikos įlankoje, o Pasaulio pabaigos akivaizdoje nebejaunų žmonių paskutinė meilė atrodė sal- desnė už pirmaj. Net ir liūdniausiai dalykai kartais išspaudžia ne ašaras, o sypsena.“

A. Puipa teisingai pasielgė, neak- centuodamas jau seniai tiražuotus ir nuo dažno vartojimo banalybe tapu- siuos Drugelio efekto teorijos, ne tik suformuluotus moksliininko Edwardo Norton Lorenzo („Ar gali druge- liu sparnu plazdenimas Brazilijoje su- kelti tornadą Teksono?“), bet ir vaiz- džiai iliustruotos fantasto Ray’aus Bradbury apsakyme „Griaustimio gar- sas“. Atsisakė ir „pritemptu“ literatūrinių asociacijų su Apokalipse. Ir gerokai transformavo šiai laikais dažniausiai komedijose eksplotuo- jam amžiaus vidurio krizės temą. Ją greičiau įkūnija Monikos vyras Linas (knygoje – plastinis chirurgas, o filme – advokatas), susiradęs jau- nesnę žmoną ir siūlantį Monikai ci- vilizuotai išskirti. Bet jis, kaip ir daugumoje A. Puipos filmų, kuriuo- se dominuoja moterys, lieka siužet- to paraštėse – tiesiog anemiška, ne- atsaktinga, egoistiška, tviro vyriško „stuburo“ stokojanti būtybė. Net pli- ka akimi matyti, kad Linas (jį suvai- dino Kauno mažojo teatro vadovas, režisierius Vytautas Balsys) A. Puipą domina kur kas mažiau negu pagrin- dinis moteriškas filmo „kvertetas“ – Monika (ją vaidina režisierė Janina Lapinskaitė) ir trys iš Lietuvą iš Vo- kietijos pargabentos jaunos prosti- tutės.

J. Lapinskaitė A. Puipos filmuose jau vaidino ryškių epizodų – bepro- tė žmogžudę juosteje „Moteris ir ke- turi jos vyrai“ ir valdingą šeimininkę Grytę „Elzė iš Gilijos“ – bet pa-

grindinės Monikos vaidmuo tapo tik- ru iššukiui, su kuriuo ji puikiai susi- doroko. Jos Monika – visai kitokia, nei J. Ivanauskaitė ją charakterizu- ja knygos puslapiuose: „Amžius – per keturiadesimt – nieko apie ma- ne nepasako, nes tebesu sustingusi dvasinė mergystėje, kurios plėvės nepraplėše net patys aštriausiai įvy- kiai.“ Šie Jurgos maniera parašyti žo- dziai yra „literatūra skaitymu“. Kaip ir dar vienas charakteringas Monikos dvasinės būsenos potėpis – „ji sten- giasi išsikaudinti, savo smegmenų žie- veje surasti žaizdą ir ją draskyti ne- pakentiamai aštriausiai vaizdiniu“.

Laimė, nei režisierius, nei pagrin- dinio vaidmens atlilikėja tokiai literatūrinių abstrakcijų nesistengia ak- centuoti. Jie pasirenka subtilesnį ir kinematografiškesnį kalbėjimą ne literatūriskai apdorotomis frazėmis, o kur kas iškalbingesnę vaizdų poli- lifonija.

Reflektuoti aplinką

Vienoje diskusijoje apie dabar- tinį lietuvių kiną kritikė Rasa Paukštė gana įžvalgiai suformu- lavo bendrą mūsų filmų vardikli: „Kad ir koks geras ar blogas būtų dabartinis lietuvių kinas, jis vis dėl- to reflektuoja aplinką ir stengiasi į- apibrežti.“ Labai taikliai pastebėta! Kiekvienas režisierius tai, ži- nomą, daro savaip, bet kol kas la- biausiai identifikuoti savo santykį su tikrove pernai pavyko Šarūnu Bartui („Eurazijos aborigenai“), o siemet – A. Puipai.

„Miegančių drugelių tvirtovės“ medžiaga pateikia daug to, kas dabartinio pasaulio žiniasklaidoje labiausiai vertinama. Emigracija, pro- stitucija, plastinių operacijų manija, atsitiktiniai seksualiniai ryšiai, moralių vertibių issigimimas, glamū- rinės spaudos diegtama hedonizmo filosofija ir sekėmės bet kokia kaina kultas – tokiai kontekste nebelie- ka vietos natūraliems jausmams ir se- namadiškam žodžiu „dvasingumas“, kurį jau darosi gėdė ištarti garsiai. O kas tada lieka? Tik siaubą kelianti mirties baimė, baisi dvasinė tuštuma ir didžiausia bausmė save patį išda- vusiam žmogui – vienatvė. Ir jokios piligrimystės į Tibetą neišgelbės.

Dažniausiai inercijai pasidavę žmonės taip ir sukas užburtame ny- kios egzistencijos rate. Nutraukti to- kių bégimą vietoje gali tik koks nors netikėtas įvykis. Pavyzdžiu, tokis, kokių kartą patyrė namo grižtantys Monika ir Linas, kai po jų automo- bilio ratais staiga puolė nusizudyti pasiryžusi prostitutė Larisa. Šis, anot Jurgos, „peteliškės sparno plastelė- jimas“ tampa katalizatoriumi, kuris išprovokuja vėlesnių įvykių (domino kaulelių?) griūtį, ir Monikos gyvenimą tarsi nepermaldaujamos antikinės lemities ranka stumia į tra- giska atomazgą.

Atsikrates (dažnai erzinančios) ro- mano eklektikos ir sukoncentravęs démesį į moterišką „kvartetą“ – Monikos santykius su jos savo namuose (tapusiouose „Miegančių drugelių tvirtovė“) priglaustumis jaunomis prostitutėmis – režisierius A. Puipa pakyla į naują profesinės brandos lygi. Mégindamas filmuoti „tai, kas ne- parašyta“, režisierius atranda daug svarbių dalykų. „Supratau, koks aš esu primityvas moterų pasaulyje“, – valiūkiškai šypsodamas per filmo pristatymą pasakė A. Puipa. O filme vos keliais sekundes šmēstelėjės trump- pučiamas taksisto epizode, jis drėb- lėdo dar vieną šiltą katucių vertą au- toironišką „puipizmą“, kurį ištarti ryžtusi tolį gražu ne bet koks save vertinantis menininkas.

Džiaugiamės gražiai premjera, po- ne Algimantai! Ačiū už taiklų šūvi- „ne pro šalį“.

Penki socialistinio realizmo vakarai

Gediminas JANKUS

Taip, tai nepaprasta Aleksandro Volodino veikalo „Penki vakarai“ adaptacija Kauno kamerinio teatro scenoje. Tai neeilinė priplėkusių sovietinės realybės reanimacija, nuspalvinta sumeluoata nostalgija, dirbtiniuais jausmais, klišiu prismaigstytą vaidybą ir šleikšcia, perdėm subuitinta stanislavskiškai realistinė režisūra.

Sunku patikėti, kad mūsų laikais, teatrams jau kaži kada atsisakius buitinės-psichologinės traktuotės, viso to sovietmečiu vyvavusio, liūdnai pagarsėjusio socialistinio realizmo – tiksliau, visapusiško melo metodikos, jau seniai pasitelkiantiems kad ir vaizdo projekcijas, scenos nuardymus, instalacijas ir performansas, dar įmanomas tokis režisūrinis primityvizmas, tokis niekuo nepaiškinamas „gražus“, realistinis grįžimas į tik sovietmečiu masiškai teatruse naudotų štampų nelaisvę.

Kodėl? Ir spektaklio pradžioje, ir pabaigoje neradau atsakymo, kam ir dėl ko pasirinktas būtent šis veikalas, kodėl būtent taip jis traktuotas, ko siekė režisierius, kūrybinė grupė ir galų gale pats teatras. Kam reikalinga tokia neutralaus neva metraštinko poza, kodėl kiekvienas dramaturgo atsidūsėjimas priimamas kaip šventa dogma, kodėl, vaizduojant melu ir ideologija grįstą veidmainystę, viskas atlieka ma rimtais veidais, kietai sučiauptom lūpom ir baltakiuojančiom aikim?

Kodėl nėra nė užuominos į ironiją, žaisma, lengvą pajuoką ar pašaipą, iš mūsų laikų žvelgiant į tokį tolimą, dar Stalino įšalo sukaustytą buvusią „placiąją tėvynę“? Kodėl tokia netikėta pagarba šiam, regis, dar 1959 m. parašytam veikalui, parašytam pagal visus to meto bolševikinio meno kanonus, žinoma, naudojantis ir šiokiomis tokiomis chruščioviniu atsilimo lengvatomis? Kodėl apskritai nėra nė kavpo statytojų moralinės pozicijos ar požiūrio? Gerai, bala nematė tų scenos instalacijų ir perturbacijų, tačiau kai režisūra išnyksta veikalо remarkose ir reikšmingose aktorių pauzėse ar rankų mostuose, tenka susimąstyti dėl kelių dalykų – dėl kūrėjo meninės atsakomybės ir moralinės pozicijos.

Pasirinkdami veikalą ir traktuotę statytojai, savaimė aišku, daugmaž atskleidžia savo nuostatas, estetines pažiūras, pasaulėžiūrą ir poziciją. Todėl ir kalbare apie Gycio Padegimo, Jono Jurašo, Jono Vaitkaus teatrus, jų mokyklas, labai skirtingas, tačiau ypač ryskias, įsimenančias, kalbančias atvirai ir nuoširdžiai apie mūsų skaudulius, netektis, viltis. Akivaizdus šių scenos meistrų moraliniai imperatyvai, piilletinė pozicija ir savo aukštos misijos suvokimas. Pakanka prisiminti G. Padegimo „JAH“, J. Jurašo „Apsivalymą“ Kauno dramos teatro scenoje ar J. Vaitkaus režisūrą Henriko Ibseeno „Visuomenės priešą“ Vilniaus nacionalinėje dramoje, dar gana naujus pastatymus, su didžiule vidine jėgos bylojančius apie skaudžius istorinius lūžius, individu ir masės konfliktą, išdavystės ir kolaboravimo kainą.

J. Vaitkus metė eilinį iššuki liberalajai liokajiškai dvasiai, nūnai vyraujančiai ne tik sostinės kabinetuose, J. Jurašas įtaigiai prabilo apie pokario metų sovietizaciją, sovietinių okupantu siautimą ir išdavystę, G. Padegimas, scenos meistras kultūrosofas, atgaivino ir prikėlė mistišką kūrėjų, dvasios maištininką ir pranašą J. A. Herbačiauską, nesutaikomą bet kokios prievertos (žinoma, iš kultūrbolševikinės) priesinką, pateikė itin precizišką prieskario Laikinosios sostinės kultūrinę ir politinę studiją, atskleidamas gilumines Nepriklausomybės pakasynu priežastis, ir visa tai padarė naudodamas ne tik modernias priemones – vizualizacijas bei tiesiogines transliacijas. Jis tai atliko degdamas, tikėdamas, teigdamas, įtikindamas kitus, visų pirma aktorius, kurie taip pat, atsi- dūrė JAH fejerijoje, gyveno, kentėjo, kovojo už savo tiesą, už lietuviybę ir laisvą dvasią.

Kaipgi paaškinti, kad tokiami pilietine gyvastimi ir moraline pozicija pulsuojančiam fo ne atsirado šis anemiškas, bekravus, sovietinės

Slava (Vytautas Gasiliūnas), Tamara (Eugenija Bendoriūtė).

Katia (Simona Bladženauskaitė), Iljin (Aleksandras Rubinovas).

nostalgijos prisodintas darinys? Kaip paaškinti, kad Kamerinis teatras, nesenai suvirpius širdis Daivos Čepauskaitės veikalui „Diena ir naktis“, režisieriaus Stanislovo Rubinovo pakylėto į tragikos holokausto istorijos ir akistatos su sąžine lygmeni, šalia repertuare turi ir tokį sovietinį reliktą? Galgi viskas paprasta ir banalu. Atsirado režisierius, sumanęs supažindinti žiūrovus kauniečius su, jo įsitikinimu, klasikine, veik tobula sovietine pjese, ir šit idėja įgyvendinta. Tačiau kam? Kam ši sceninė vizualizacija, gyvasis teksto paveikslas, atgijusi iliustracija?

Režisierius Algimantas Pociūnas būtent taip – iliustratyviai ir primityviai – traktavo ši neblogai žinomą veikalą, nuskalambintą dar Nikitos Michalkovo pagarsėjusiame sovietmečio filme, ir sunku suvokti, kodėl būtent tokio sprendimo ir traktuotės griebési keliaujanties režisierius – juk akivaizdu, kad nei kūrybinio ginčo, nei polemikos, nei šaržo ar, neduokdie, pašaipos šiame pastatyme ir su žiburiu nerasi. Užuot drąsiai žvelgės į subanalintą, kanonine tapusių melodramą, užuot rinkėsis nūdienišką, modernų, žaismingą ar pajukiamą pozūri į to laikotarpio socialinius santykius, dirbtinumą, komunizmo statytojų „moralinių kodeksų“, darbo spartuolius ir gamybinius laimėjimus „darnios sovietinių šeimos“ fone, A. Pociūnas pasitelkia socialistinio realizmo metodiką ir patetiškai užgėsta aktoriams kaip režisierius, palikdamas jiems pareigą sąžiningai murkdytis Nemirovičiaus-Dančenkos hiperrealizmo pinklėse.

Ko vertos nuolat skambančios sovietmečio *dainuškos*, socialiai aktyvuotos entuziazmo patarškos, tas sovietinis *popsas*, kurio nome vyksta realistinės herojų neva dramos. Ko verta skrupulingai sąžiningai atkurta apran-

ga, buities detalių, rezginėlės, plastmasinės gėlės ir iškabinėti įspėjimai rusų kalba. Ko vertas gelezinkelio stoties bufetas su šniaukrojančiu „graždane pasažyri“, pūstašoniais grafiniais ir naturalistine kultūringo nugėrimo scena...

Tokias *vertėbes* galėčiau vardyt išlgi, tik ar reikia? Nejau statytojas nejaučia, kad savo rimtumu ir neva istoriškumu kaip tik atrodo juokingai pretenzingas ir tuščias? O gal tai buvo pagrindinis sumanymas – būtent tik imituoti, vaizduoti istoriškumą? Tuomet tokia imitacija itin gudriai užmaskuota ir nelabai nuovokiam žiūrovui neįkandama.

Senais sovietmečio laikais kiekvienas teatras Lietuvoje, kaip ir kitose sajunginėse respublikose, repertuare privalėjo turėti vieną ar keletą sovietinių „broliškų“ dramaturgų veikalų. Tačiau ir tada ieškota originalesnių, įdomių kūrinių, galų gale bandyta scenoje išvengti sovietinių klišių, kalbėti Ezopo kalba. Dabar šio reikalavimo nėra – kai kuriuose pastatymuose nėra ne tik Ezopo, bet jokios kalbos: nei simbolinės, nei atviros, nei skaudžios. Ar tokie pokyčiai turėtų stebinti? Ar A. Pociūnas – išimtis Kaune? Ką jūs. Jis turi daug bendraminčių. I lietuvišką sceną skinasi kelią ir kiti socialistinio realizmo apologetai – visų pirma Gorkis su savo dugnais, vasomis ir železnovomis. Ir daugiau sovietinių autorų. Reanimuojami, pagražinami, kilstelėjami ant kotonų...

Pakylėtas A. Volodinas ir jo personažai scenoje atrodo it skaisčiai išdažyti mumijos, atgijusios marionetės, kurias pakiliai bando vedžioti režisierius, tačiau tai, pasak Daniilo Charmso aprašyto Semiono Semionovičiaus, ko gero, optinė apgaulė – kaip su mužiku, kuris iš pušies rodė kumštį. Užsidedu akinius –

rodo kumštį, tai yra, režisuoja. Nusiimu – nėra kumščio, kitaip tariant, režisieriaus... Žodžiu, kad ir kaip žiūrėtum, optinė apgaulė toji A. Pociūno režisūra. Todėl aktoriai bando manytis pagal savo talentą, mokyklą ir gebėjimus. Akiavaizdus vienas nurodymas – realistinė, psichologiskai motyvuota vaidyba. Nes kitaip – griežtas nemirovičiaus-Pociūno „ne veriu. Ne veriu“.

Aš tikiu. Patikėjau geriausiais talentingų aktorių ketinimais ir apgailestauju, kad jiems teko murdytis sovietinėse paplavose, vaizduojant pakylėtus jausmus, tikrą meilę, aukštą moralę ir gėrio pergalę prieš klastą ir veidmainystę. Juk visa tai melas, socialistinio realizmo melas, leidžiantis šiek tiek parodyti kai kurias personažų kliaudas, menkus nuokrypius ir silpnybes, tačiau jie tuo pat didaktiškai pasitaiso, tobuleja ir toliau kuria šviesią komunizmo ateitį.

Ilijiną ir Tamarą – kažkokio šmaikštuelio pakrikštutus Odisejumi ir Penelope (juokin-giausio apibūdinimo titulas garantuotas) – vadina Aleksandras Rubinovas ir Eugenija Bendoriūtė. Realistiškai vaidina. Sodriai. Rusiškai. Stanislavskiškai. Aleksandras gražiai skambina gitara ir dūsaudamas dainuoja apie putiną (tokį augalą) rusiškai. Pardavėja Zoja (Asta Steponavičiūtė) realistiškai ir sodriai vadināja meilės išsiilgusią prisirpusią vynšią ir įtikinamai vilioja Ilijiną. E. Bendoriūtė labai realistiškai vaikšto, rūpestingai auklėja jaunąjį studentą Slavą (Vytautas Gasiliūnas) ir stropiai slepia savo jausmus Ilijinui. Katia (Simona Bladženauskaitė) labai realistiškai ir įtikinamai apsviaigsta nuo kelių stiklinių, be to, ji nuoširdi ir natūrali scenose su studentu Slava, kuris, kaip jaunosios kartos atstovas, nematė karo ir dėl to jaučiasi gan drąsiai ir laisvai. Inžinierius Timofejevas (Gintautas Bejeris) taip pat realistiškas, jis toks pats realus, kaip ir jo ar draugo Ilijino skrybėlė, jis labai efektingas scenoje su reflektoriumi finale, kai tasai sprogsta ir užpildo socialistinę sceną dūmų kamuoliais... Šit, pamaniau, dabar režisierius tyvystels kokį antisovietinį akibrokštą... Deja. Dūmai išsišklaidė, ir atėjo realistinė grąži pabaiga – meilė nugalejo dūmus, nesusipratimus, o mūsų sovietinių herojai toliau laimingai gyvens iliuzijų pasaulyje.

A. Pociūnas gudrauja pozuodamas. Mat jam sovietinė praeitis – tik „egzotika, toje praeityje žmogaus mikropasaulis išsilikęs jautrus ir pažeidžiamas, todėl ši pjesė yra aktuali ir sian-dien“, – taip teigia režisierius programėlėje. Švelniai tariant, keistos nuostatos. Prievertas ir dvasinio smurto ideologija – egzotika? Ar sovietinė sistema neluošino žmonių likimų? Ar jos ideologija ir veidmainystė neapvertė aukštyn kojom visų įprastų moralės normų ir tų „atraminių žmogiškų postulatų“? Nejau sovietinė santvarka kelia tik nostalgiską šypsenną ir apskritai gan mielus prisiminimus? Nejau A. Pociūnas nerado daug tinkamiesių veikalų „žmogiškoms aistrosms“ atskleisi?

Nejau... Kodėl... Kam... Klausimai lieka lyg ir be atsakymo. O gal atsakymas glūdi pranašiškose jau minėto G. Padegimo fejerijos herrojaus J. A. Herbačiausko žodžiuose: „Kultūrbolševizmas įvairiaišas pavidala skverbias i laisvos Lietuvos dvasią... Budėkime...“

Sovietinės realybės reanimacija, blyški pjėsės ir filmo kopija, nuolanki realistinė traktuotė verčia atsidusti kalbant apie „Penkių vakarų“ režisūrą: „O, kad būtum arba šaltas, arba karštasis... Bet kadangi esi drungnas...“ Taip, režisierius A. Pociūnas šiuo savo pastatymu parodė tokį „drungnumą“, kad „karštų ir šaltų“ režisierų gildijoje turėtų jaustis nejaukiai. Tačiau nemanau, kad jis vienišas. „Drungnų“ kūrėjų apstu, ir tatai mato net semionai semionovyčiai, ir su akiniais, ir be akinijų. Tatai ne optinė apgaulė.

Kauno kamerinio teatro archyvo nuotraukos

„Jono Meko žemė / The Land Of Jonas Mekas“

Parodos atsklandėlė

„O, žmogus per kvalas valdyti žemę!“

Jonas Mekas, 1944 spalio 22 d., Elmshorno karos belaisvių lageriai.
Iš „Žmogus be vietas“ – „Nervuoti dienoraščiai“, „Baltos lankos“, 2000.

Dėmesys vieno menininko tėviškei kartu yra ir dėmesys visų tiek Lietuvos, tiek pasaulio menininkų tėviškėms; tiems dvasinio gimimo namams – vietoms, kurios tapo abstrakcija megapolii gyventojams, ieškantiems tik naudos ir geresnės egzistencijos. Dėmesys agrarnei Meko tėviškei taip pat yra ryšio priminimas, bandymas simboliškai ji išsaugoti, „faktūriškai“ pačiupinėti pasitelkus fotografiją – nes J. Meko žemė kartu yra ir mano žemė; kartu ir visų lietuvių, tų, kurie tebeturi tas pradžios žemes.

Jono Meko žemės – ir erdvės – vaizdai simbolizuoją Lietuvos provinciją, jos kaitą ir aplieštį, nes dabar vėl naujas, nors ir kitoks, sodybų tuštėjimo metais. Tai, kas sena, skausmingai traukiasi su išmirštais ar išmirštais Meko kartos žmonėmis. Dabar čia pernelyg dažnai sudega paskutinės jo tekstuose minėtų kaimų sodybos; guli nulūžę kryžiai senose kapinėse – čia „išlieka“ tik žemė, jau, deja, neįdvasisinta ta pačia agrarine kultūros dvasia, kurią jautė ir puoselėjo Meko kartos žmonės.

Iš J. Meko tekstu galima pasimokyti meilės gimtajai žemei. Bene ryškiausiai tai išreikšta jo dienoraščių knygoje. Viską persmelkiantis tėviškės jausmas neatskiriamas nuo šiuo metu bene plačiausiai pasaulyje žinomo lietuvių menininko dvasinės raidos – prieš emigraciją ir jau emigravus; ir tos „prarastų namų“ įtakos, kuri jų lydi visą gyvenimą, ir tai atispindi universalioje kūryboje: nuo J. Meko „agrarinės“ klasikos iki J. Meko – pasaulio piliečio – postmodernizmo ar *fluxus*.

J. Meko tiek kūniškasis, tiek kūrybinis kelias į pasaulį kartu yra ir šios žemės kelias.
J. Meko žemėje, esančioje vos už keliolikos kilometrų nuo mano gimtinės, 2003-2010 m. teleskojau pirmapradžio, sentimentalaus vaizdų paprastumo...

Alis BALBIERIUS

„Leiskite kalbėti tušumai – ji matuoja mūsų gilumą.“

Jonas Mekas, 1947, lapkričio 23 d., Kalselis, p. 131.

Iš „Žmogus be vietas“ – „Nervuoti dienoraščiai“, „Baltos lankos“, 2000.

„Noriu, kad visas gyvenimas toks būtų, išgyventas kaip ašara, kaip malda“

Jonas Mekas, Amerika, 1950, gegužės 9 d., p. 384.

Iš „Žmogus be vietas“ – „Nervuoti dienoraščiai“, „Baltos lankos“, 2000.

„... galbūt mano knyga yra tik antkapio lenta, tik kaip antkapio lenta. Galbūt, kad Semeniškiai, kuriuos aš pažinau, kuriuose aš augau, kuriuos aš dainavau – yra jau mirę. Semeniškiai yra nebe tie, žmonės yra nebe tie.“

Jonas Mekas, „Semeniškių idilės. Reminiscencijos“, Vilnius, „Baltos lankos“, 1997.

„Aš kelio akmenėlis,
gulēsiu, kol mane paspirs.

Generacijos ateis ir mirs,
gėlės žydės ir vys,
tik aš,
paspirs, aš pariedėsiu,
ir būsiu vis.“

Jonas Mekas, „Dienų raštai“, „Baltos lankos“, 1998.

Spalio 8 d., 1978

„aš éjau dulkinu lauko keliuku su
Adolfu ir ten buvo
nedidelé kalvelé apaugusi krūmais
tai sakau aš eisiu į
kitą krūmų pusę aš žinau žemuogės
ten jau prinokusios
aš grįšiu greit (...)“

Jonas Mekas, „Mano naktys“, „Bal-
tų lankų leidyba“, 2007.

„Vėl esu pilnas baimės, kad laikas eis
ir eis.“

Jonas Mekas, Amerika, 1950, rugpjū-
tis, p. 398.

Iš „Žmogus be vietas“ – „Nervuoti die-
noraščiai“, „Baltos lankos“, 2000.

Birželio 20 d. 1979

„(...) aš išbėgau į gatvę daržinė degė
bet arkliai buvo
dar viduj ir liepsnos jau buvo visur ir
dūmai ir aš
stebėjaus kaip arkliai nesudegė tiek
daug karščio o
jie prunkščia ir kojom daužo tai aš
išbėgu į vidų ir
bandau juos atrasti ir išleist ir lieps-
nos dega aplink
mane iš visų pusiu“

Jonas Mekas, „Mano naktys“, „Bal-
tų lankų leidyba“, 2007.

Juozas NEKROŠIUS**Gegutės kukavimas skraidantis****Kam?**

*Jis negirdi tylos.
Ir žvaigždžių niekada suskaičiuoti nebande.
O, varge...
Negirdėjau dainuojančio jo,
Švilpiniuojančio soduos kartu su varnėnais...
Tai, sakykite,
Kam
Savo paslaptis aš patikésiu?*

Perkūnija šukavo žemės plaukus

*Perkūnija šukavo žemės plaukus.
Kibirkščiavo.
Užvérėliau langą ir atsidusau.
Prisiminiu –
Kaip rankom susilietus,
Elektros iškrova mus pakeitė,
Sujungė ir sulydė...
Perkūnija šukavo žemės plaukus.*

Senelė

*Ji
Delnu
Širdį virpančią prispaudė,
Kad toji tartum paukštę neišskristų.
O vanagas jau virš sodybos suko ratą,
Vištos išsislapstė
Ir varnos beržuose jau kėlė alas...
Ranka nusviro
Ir širdis – išskrido...
Ir jos daugiau nebemačiau...
Ak, paukštė,
Mano sengalvėlės paukštė!..*

Pirštu rašaluotu

*Tą vakarą vieną, tik vieną,
Tą vakarą vieną rudens
Ant stiklo rasoto eilutę
Pirštu rašaluotu rašiau.*

*Gal popieriaus trūko, gal beldės
Į širdį žinia nerami:
Langai rasomis ašaroti,
Rūkais atsidusė laukai...*

*Tą vakarą vieną, tik vieną,
Pirštu rašaluotu rašiau...*

Kaip užaugo miškai

*Skubėti létai – – –
Nematoma sėklas sudygsta,
Pumpuras brinksta
Ir žiedas prasiskleidžia.
Nemačiau, nemačiau, nemačiau – – –
Kaip užaugo miškai,
Kaip šaltiniai upes pasirinko,
O upės, išdykélés upės – – –
Vandenynu galybei atsidavė...*

Gegutės kukavimas skraidantis

*Nupiešk man gegutę – – –
Girdi, kaip ji skraido –
Gegužės beprotiškuos soduos –
Nematoma ir paslaptinga –
Nuo medžio ant medžio,
Iš lizdo į lizdą – – –
Gegutė, raibojį gegutę...
Bet aš dar nemoku
Nupiešti
Gegutės...
Kukavimo skraidančio.*

Kaip žolės augimas

*Visur – prie kelių ir laukuos,
Prie tako numinto
Ant užmiršto kapo –
Auga žolė.
Kaip žolės augimas – mums reikalingas
gerumas.
Šaltiniuos ir šulinuos,
Upeliuose ir Nemune
Gyvas vanduo gyvena.
Kaip vandens skaidrumo – esam ištroskė tiesos.*

Sunkus gyvenimas

*Sunkus aiškiaregio gyvenimas!..
Jis girdi neištartą žodį ir aimaną,
Mato nuslėptą ašarą
Jaučia neaprištažaizdą.
Sunkus aiškiaregio gyvenimas!..
O ką jau kalbėt...
Apie Dievą?*

Išgirsiu – protėviai dainuoja

*Ant slenkščio sėdi tėvas ir senelis.
Taboka kvepia. Gryčioj verda kruopos.
Beržyne suprunkščia béra kumelė.
Mama pamelžė karvę. Avys bliauna.
Žvaigždė nukrito degdama už kluono...
Ir aš krentu į praeitį slaptingą,
Į atbulinę laiko perspektivą.
Čia mano VISKAS...
Niekur neišeisiu,
Sédésiu, lauksiu, kol tyloj išgirsiu –
Dainuoja, mano protėviai dainuoja...
Šaltiniuos ir šulinuos,
Upeliuose ir Nemune
Gyvas vanduo gyvena.
Kaip vandens skaidrumo – esam ištroskė tiesos.*

Rugiu lauke

*Dar,
Tarp delnų iškūlęs rugio varpą,
Pelus išpustęs,
Burnoje jaučiu
Saldumą žalsvo grūdo –
Ir meldžiuos,
Lyg po Komunijos, kuri atleidžia nuodėmes.*

Ėjo angelas

*Duobėtu klampiu rudens keliu
Ėjo Angelas.
Ėjo tyliai ir sunkiai,
Per balą Jo sparną liejos kraujas.
Angelas suplasnojo, dar bandė pakilti,
Bet neįstengė.
Netoli ese švietė langai,
Girdėjos kvatojimas, muzika, dainos.
Tiršėjo prieblaunda, pūtė šaltas vėjas.
Lijo n-e-g-a-i-l-e-s-t-i-n-g-a-i...
Angelas neužėjo...*

Gimtinėje

*Keliukas
Stabtelėjo ties beržais
Ir kreiveliodamas
Iš vieškelio
Kaip girtas seké iš paskos,
Lydėdamas tollyn nueinantį berniuką.*

Senoji Betygalos vaistinė

*Tam mūriniam namelyj prie kryžkeles
Buvo vaistinė, durys iš krištolo.
Jas pravėrus nedrąsiai, truputį, –
Dzinkt! – girdi žalvarinį skambutį.
Ten – regėjimai, vaikiškos vizijos,
Métom kvepiantis žilas provizorius,
Susirūpinęs, visad pritilęs...
Ten – nuo kosulio skanios pastilės,
Ten – ant cukraus anyžiaus lašiukai,
Buteliukai keisti ir mažiukai,
Žalsvos kolbos, menzūros, svarstyklės –
Kaip provizorius – jautrios ir tikslios.
Apie tai jau jums nieks nepapasakos –
Iš vaikystės tai viskas – iš pasakos – – –
Tas – vaistažolėm kvepiantis rūmas,
Tas – prie vaistų pridėtas – gerumas.*

Romualdo RAKAUSKO nuotrauka

Trys parodos

Atkelta iš 2 p.

Po poros metų Kristijonui Doneleičiui suakė 300. Skaičius tokis įspūdingas, kad minėti jubiliejų pradėta ruoštis jau dabar. Vilniuje vyko kelios šiai sukakčiai skirtos įvairių dailės žanrų parodos. Tiek galbūt šiek tiek baugina ne itin sėkminga M. K. Čiurlionio metinių patirtis. Be to, šiek tiek keista, kad pirmieji K. Donelaitių prisiminė dailininkai.

Kuratorė Arūnė Tornau ėmėsi rengti Vilniaus dailininkų parodą, inspiruotą K. Donelaičio asmenybės ir jo kūrybos. Tačiau „Jau saulelė vėl atkopdama budina švietą“ – chrestomatinis pavadinimas, kuris dar kartą parodo, kaip mes kitados turtinges asmenybes galime „suglausti“ iki vienos frazės. Juk būtent ją dar galėtų pakartoti beveik kiekvienas sutiktasis. O daugiau?

Paroda surengta ir pirmiausia eksponuota Vilniuje, o dabar pristatoma Kauno žiūrovams. Joje pakviesta dalyvauti dylikai autoriių, bet prie jų vėliau prisdėjo ir kiti, atnešę savo darbų. Mėginama vėl skaityti istoriją, o svarbiausia – su ja polemizuoti. Pati A. Tornau prisipažista K. Doneleičių atradusi iš naujo. Vien skaitant jo „Metus“ į antrą planą pasisenka anksčiau akcentuotas socialumas. „Prisiėmiau nelengvą naštą rengdamu šią parodą, nes tapyba pristatyti literatūros klasiką tikrai nėra lengva. Norėjosi visiškai naujo požiūrio, todėl teko nupūsti dulkės nuo to, kas buvo anksčiau žinoma, o tada žvelgti kitaip. Mes gerbiaime kūrėjų, tačiau iš autoriių reikalaujame šiek tiek chūliganizmo. Manau, jog kūrybą priimaime ir suvokiamė jau visiškai kitaip, todėl dailininkai prabilo metaforomis“, – parodą apibūdino A. Tornau. Jos manymu, svarbus vien jau noras kalbėti apie tai, kas užmiršta, o jei tokis snekėjimas išgyja kokybęs, galime tik džiaugtis. „Neginčytina – ieškoti jungčių su svarbiais praeities kūrėjais, su tautos istorija – labai svarbu, ypač keičiantis kartoms, blanks-

Antanas OBCARSKAS.

tant kolektyvinei atminčiai“, – teigia menotyrininkė Nijolė Nevčesauskienė.

Kuriant kuriuos darbus teko daug ir nuodugniai domėtis, kiti tapo gana spontaniškomis impresijomis, kalbančiomis apie tolimos praeities ir šiandienos sąsajas, kurios kyla per šimtmečius nutolusių asmenybų bendravimo lauke. Kai kurie tapybos darbai, pavyzdžiu, Žygimanto Augustino „Bandymas atkurti K. Donelaičio kaukolę, užkastą Tolminkiemyje“, sukurti tarsi atminties, o gal net realybės rekonstravimo fikcija, simuliakras, tačiau paisant pačių rimčiausiu antropologinių tyrimų. „Tiksliai“, beveik fotografiskai Pradicijos Jurkštytės nutaptyta Tolminkiemio bažnyčia, „Nuo altoriaus“ taip pat mėgina simuliuoti per šimtmečius nutolusi autentišką pojūti. N. Nevčesauskienė stengėsi aprėpti itin plati tapybos darbų spektrą, besiskleidžiantį vienos temos rėmuose: „Menininkai apie Doneleičių kaukolę pasitelkdamis įvairius interpretavimo būdus: conceptualiai, „tapybiškai“, abstrakčiai, dekoratyviai, išprasmindami, su(si)kurdam tam tikrą santykį su poeto asmenybe, gyvenimu, kūryba.“

Parodos dalyvės Sigito Maslauskaitei nuomone, ekspozicija Kaune tapo lyg ir labiau „doneleičiška“, koncentruotesnė nei Vilniaus „Arkos“ galerijoje, kurioje anksčiau rodyta. Menininkė pateikė keletą itin ekspreesivios, veržlaukės potėpio tapybos darbų. O kartu atvykusi Eglė Gineitytė prisipažino tapiusi labai slygiškai, tik niuansa su K. Doneleičiu susijusius darbus. Vienam paveikslė vaizduojami parašutininkai, tarsi žymintys animacinio filmo stilistiką, kuri menininkę užklupo skaitant „Metus“. „Tekste tikėjausi rasti daug ekspresijos ir spalvų, tačiau man akyse iškilo visiškai nespalvotas vaizdas, savotiška animacija. Kalba ir gar-

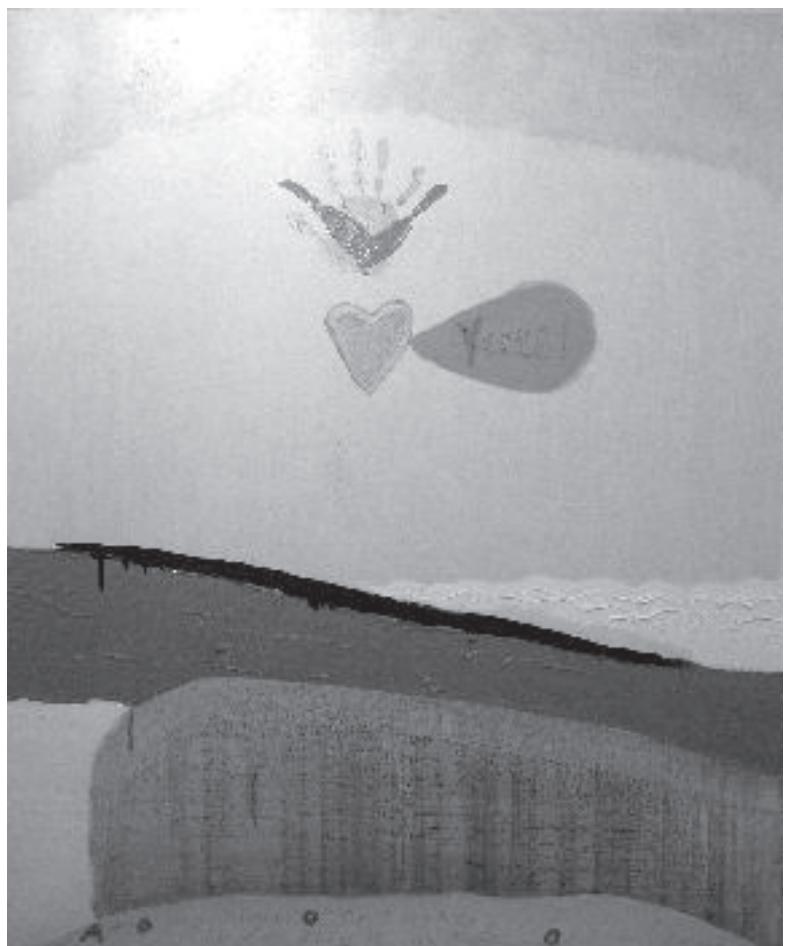
sai tapo daug svarbesni. Tapydama tikiatsispiriau nuo K. Doneleičio, paprasčiausiai mąsciau apie jį dirbdama, o vaizdiniai tekejo savo vaga tarasi pasakoje ar filme. Manau, galvojant apie rašytoją, galima sukurti pačių įvairiausią istoriją“, – pasakojo E. Gineitytė.

Parodoje leista viskas, išskyrus balanų, sentimentalų ir negyvą kalbėjimą apie K. Doneleičių. Todėl stilistika drikiasi nuo postmodernistinių Lino Liandzbergio „akibrokšt“ iki gana realistiškos Gražinos Vitartaitės Tolminkiemio bažnyčios. Svarbiausia – autentiškumas ir labai asmeniškas pokalbis su nutolusių, tačiau vėl atrandamu poetu.

Sausio 12 d. A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejuje atidaryta paroda „Peizažas tapyboje: nuo Antano Žmuidzinavičiaus iki XXI a. dailininkų“. Pribloškiantys skaičiai: A. Žmuidzinavičius yra sukūręs apie du tūkstančius įvairių technikų, žanrų, temų kūrinių, o jo kūrybos ašis – peizažinė tapyba, kuriai būdingas romantiskas, lyriškas gamtovaizdžio perteikimas, realistinė vaizdo traktuotė, siekis idealizuoti, pabrėžti gimtojo krašto gamtos grožį. Todėl juo sekanti nuvažiavus į plenerą gamtos prieglobyste atrodo savaimė suprantama. Tarptautinio kūrybinio projekto „Peizažas tapyboje“ dalyviai vasarą keliaivo į Palangą ir tapė pajūrių tokį, koks dėliojoji sujungus senosios tapybos klasiką ir šiandienos pažinimą. O dabar su A. Žmuidzinavičiaus asmenybe susiję darbai pristatomi jo namuose. Muziejaus direktoriaus Osvaldo Daugelio nuomone, menininkai per retai keliauja į pajūrių dirbtį, todėl tokia iniciatyva labai džiugina. Galų gale ir ankstesnė istorija atsidūrusi kiek šešelyje, nes vokiečiai be galio didžiuojasi savo menininkais, kūrusiais Nidoje, o mes savuosius esame pamiršę.

Į plenerą susirinko itin darbštį tapytojų grupė, kuri per dvi savaites nutapė labai daug darbų. Nemažai jų iškeliau į užsienio šalis, tačiau po vieną kiekvieno autorius vis dėlto liko Lietuvoje. Organizatoriai tikisi projekta testi ir ateityje, todėl laikui bégant bus surinkta solidi darbų kolekcija.

Parodos kuratorė Eglė Bertašienė mano, jog projeketas buvo labai vykės ir atsirado laiku. Norėjosi pristatyti kuo daugiau šalių, bet tapytojų antranka buvo labai griežta. Į plenerą pateko ne tiek jau daug menininkų. Parodoje pristatomai žinomų lietuvių tapytojų – Broniaus Gražio, Antano Obcarsko, Kunigundos Dineikaitės, Aloyzo Stasiulevičiaus, Ričardo Zdanavičiaus, Algimanto Stanislovo

Andrus JOONAS (Estija).

Kliaugos – kūrinių. O šalia jų – svečiai iš Serbijos, Rusijos, Švedijos, Danijos, Latvijos, Estijos ir net Indijos. Projekte dalyvauja ir A. Žmuidzinavičiaus anūkė grafikė Giedrė Gučaitė, kurios tapybos darbas, stilistika artimas grafikai ir net kaligrafijai, eksponuojamas dviejų A. Žmuidzinavičiaus peizažų kaimynystėje. Ekspreesivia koloristika ir savitu potėpiu ypač išskiria Indijos menininkai, o Rusijos dailininkas vėl gržina prie ramaus modernizmo. Savitū ir įdomūs lietuvių menininkai, kurių interpre-

tacijos driekiasi nuo visiško abstraktionizmo, greitų inspiracijų iki gana aiškių ženklų: pajūrio krikštų, žvaigždynų ar siurrealistinių istorijų paplūdimyje.

E. Bertašienės manymu, didžiausia jos kaip kuratorės sėkmė, jog tokių skirtinių menininkai iš įvairių šalių sugebėjo susiburti draugėn. Dabar paroda keliauja per Lietuvos galerijas, kol vėl bus gržinta į Palangos kūrybos namus. Juose kitą vasarą jau planuojamas naujas projektas – „Mėlynasis vanduo“.

Nemunas

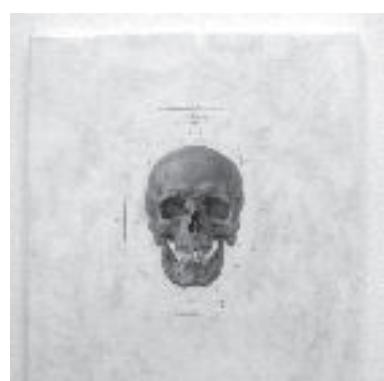
Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Mieli mūsų skaitytojai,

Jūs galite tapti pačiais dosniausiais „Nemuno“ rėmėjais – tereikia užsiprenumeruoti savaitraštį šiemis metams!

Prenumerata mėnesiui – 9 Lt.
 Prenumeruoti galite visuose pašto skyriuose, internetu – www.post.lt ir www.prenumerata.lt, redakcijoje – Gedimino g. 45, tel. (37) 322244, 322266.

Žygimantas AUGUSTINAS. „Bandymas atkurti K. Doneleičio kaukolę, užkastą Tolminkiemyje“. 2011.

Linas LIANDZBERGIS. „Iš kartos į kartą“. 2011.

Šarlotė (Žiema)

Andrius JAKUČIŪNAS

Žiema atėjo netikėtai, klastingai, vienu siu. Išsekintiems švenčių mums jis užpūtė akis lediniu vėjeliu – gal kad paskui banaliai nesakytume, neva jų skystyje vis teberegime šventinių fejerverkų atšvaitus. O kai atsimerkėme, – juk vis tiek reikėjo kada nors tai padaryti, išraugėjus iš pilvo žarnyno dujas, – iš dangaus jau gūdžiai puolė tas baltas siaubas, leidosi ne tik ant žemės, kad daugiau jos neregėtume, bet ir ant smegenu, veržesi į ląstelės, sekino jėgas, varžė valią, taip pat užnuodydamas priešais akis plytinčią kompiuterio ekrano tuštumą. Sūnus sakė, kad žiema, o ir naktis, atėjo ir į jo kompiuterinius žaidimus – reikia nepaliuojamai pjaustyti, raikyti, trupinti ledą, gintis nuo erdvės, kurioje siautėja zombiai ir kitokios pabaisos. Vieintelė prasminga išeitės – išspogdinti virtualiuose ledynuose ertmes ir leistis į požeminį pasaulį – „pragarą“, kur esama deimančių ir (gal) juos pasiekti reikalingų bombų, bet tikrai nėra žemos.

Be abejo, ta mintis jaudina. Ką turėčiau padaryti, kaip stengtis, galu gale – ką susprogdinti, kad žiema visa savo niūriaja prasme, – be abejo, labiausiai prasme, ne prèsku regimuoju pavidalu, – išnyktų, išisklaidytų? Kaip elgtis, kad staiga vėl taptų įmanoma, – jei tik vėliau nepaaiškėtų, jog ir čia buita kompiuterinio žaidimo, kuriame niekas iš tikrujų neprasideda ir niekas iš tikrujų nesibaigia, – liestis prie klavišų taip jautriai, kaip reikalauja tekstas, kuris šiai nakti žūtbūt turi būti parašytas? Atvirai kalbant, turiu nedaug vilties, gal ir visai jos neturiu, suvokdamas, kad tokia užduotis man, atbukusiam, yra, švelniai sakant, sunkoka – gal ir neįgyvendinama. Tik aišku, kad, galutinai nepasiuodamas bejégystei, privalaus kiekvienu spaudos ženkla išpausti virtualybėje taip ryškiai, – matyt, pravers boldas, – kad prèska ekrano baltybė, taigi tam tikra prasme ir žiema, atrodytu kiekvienu sekundę paneigiamą, sutraiskoma, suniokojama, išprievertaujama, iškaitinama tariamo įkvėpimo; taip, kad iš lėto vėl imčiau svaigintis viltimi, jog žiema – jos neįmanoma pakeisti arba visai ignoruoti – gali būti įveikta popieriuje pakeitus jos esmę, persakius juslingiau, dvasingiau, gyvybiškiau, galiausiai išspogdinant jos esatį bejégišku prisipažinimu, kad kovoti iš tiesų reikia su savimi pačiu, pernelyg aptingusiu ir, nepabijokime to žodžio, fiziskai maudžiančiu.

Nepaisant to, vis tiek negaliu atsiginti jausmo, kad sniegas – taip pat grynai fiziškas, realus – atskyrė mane, gal ir mus visus, nuo bet kokio kultūros klodo, kaip šiuolaikinės Kalėdos paradoksaliai atskyré mus nuo krikščionybės: dabar jau niekas negalės būti apsakytas turis esmę, visa bus tik paviršiai, lygumos, plokštumos, lėkštumos – savaimė suprantama, labai slidžios. Nors slidumo, taip pat nuopuolio motyvai (panorėjė snaigiu kryti galėtume suvokti ir taip), atneša tam tikros jaudinančios sumaišties – taip netgi būtų galima sukurti tai šlykštamai egzistencinį turinį – jos vis tiek nepakaks, kad kas nors iš esmės pasikeistų. Net ir persakyta pačiai įstabiausiais žodžiais, tekste igijusi turinį, kokio pavydėtū pats pavasaris, žiema neįstengs ją apibūdinančio žodžio skambesye sutalpinti aplinkos vibracijų, ji visada egzistuos skyrium nuo pasaulio, šia akimirka tarytum apmirusio, tarytum šalia jo, regis, visai nesenai – kai dar nesnigo – buvusio. Taigi padėtis kaip ir be išeities. Šitaip žvelgiant, tekstas, kuriame turėčiau pasakoti apie sostinės kultūros įvykius, gali tapti tekstu – tiesa, gana nuoširdžiu – kaip man nepavykssta jo parašyti, kaip aš muistausi pro raides débsodamas į savo paties atspindžius monitoriuje, ūmai suvokęs, kad mano pastangos virtualioje baltumoje bus maždaug tokios pat bergždžios kaip *minecraffen* klonas, kai jis tamsoje bandys gintis nuo jų užklupusių zombių minios.

Šiaip ar taip, mirtis kompiuterio ekrane, paskubom surėstame, todėl kiaurame virtualiame name, visur šnižinėjant zombiams, yra jaudinanti ir graži, ypač kai ji kulkiai

Romualdo RAKAUSKO nuotrauka

pažymima tamsoje išnyrančio užrašo: „YOU DEAD.“ Maždaug taip pat šiai akimirka jaučiuosi savo virtuvėje kaukiant gartraukui, *facebooke* šmirinėjant zombiams, išiklausydamas, kaip kiekvienu akimirka kažkas vis labiau gimsta – arba veikiau tvenkiasi, gurga – pilve, kad savo vulgarumu išniekintų ir pažemintų mano sieki surasti dabartyje nors kruopelytė metafizikos. Kitados rašiau (tik nelengva bus jo mastą apsakyti žodžiais: įveikti abstraktų nebuvimą trapiomis „vienkartinėmis“ rogtėmis (sužinojome, kokių nepatvarios jos šiaisiai laikais gaminamos), paleisti save nesustabdomių slysti ten, kur priklausėme labiau jausmo, ne proto sričiai, bet iš kur labai stipriai buvo patiriamas, jog iš pažiūros kliedesingos fikcijos ateityje bus pravarčios, kad įstengtume neprarasti laiko tėkmės pojūčio, – laiko, paradoksaliai vedančio naujos gyvybės link. Štai kodėl, ši vakarą stovėdamas ant kalno su rogtėmis, mielai prisiminsiu Šarlotę ir save tą, kuris ją tuo metu kūrė, – tuo aiškiau ir sentimentaliau, kuo labiau atrodys (zinoma, taip ir bus), kad tai vienas reikšmingiausiu mano vaizdinių, labai sunkiai gimes ir net nesugebėjės virši visaverciu tekstu, tačiau visuomet išskylantį samonejė kaip gyvenimo ciklus ženklinant riba, kaip instinktyvus tiesos įsikūnijimas ten, kur jos, logiskai mažstant, nieku gyvu neturėjo būti.

O rytoj gal jau ir žiema bus pasibaigusi.

gus žaidimui išskylanti ekrane žinia apie mirtį būtų tikra. Tokios paralelės, be abejo, įkvėpia. Šia prasme ir aš, suvokdamas žemos stilistinę ir simbolinę tariamybę, ir pats esu tarytum įpareigojamas „prisikelti“ – t. y. atskratyti bukumo ir sastango, į kurį gal ne be priežastis esu save ištūmės. Bent jau Šarlotės pavyzdys ragina, siulo pripažinti, kad tas bukumas, ir toliau slegiantis smegenis, staiga tapo įveikta, pakirstas, kad vieną akimirką, – tikriausiai tada, kai nuo klavišo „T“ pakilęs pirmas jau leidosi ant „A“, o gal dar siek tek vėliau, kai vienu atskirkėpimu užbaigdamas žodį išmušiau erdvėje „DA“, – vėl tapau akylas ir skvarbus, lyg kas nors būtų iš naujo mane paleidęs, prieš tai pasimėgavęs virš mano nebuvinimo trumpam tvykstelėjusių užrašu „YOU DEAD“.

Bet, šiaip ar taip, Šarlotė, jos įgūdis įveikti mirtį (suvokiant, kad ji jau įveikta), šiandien, sausio 17-ają, reiškia daugiau – daug daugiau, negu būtų galima numanyti, – bent jau ne itin gausiame mūsų bičiulių būryje. Sakykime, tai šventė – kultūrinis renginys, jei išties yra trokštama manyti, kad šis tekstas, nepaisant jo nenuoseklaus aptakumo – juk sakiau, kad neturiu jėgų nei įkvėpimo, – vis tiek yra apie kultūrą. Ją prieš daugelį metų patys sukūrėme, tiksliau, jos nereikėjo né sukurti – tai buvo bičiulio gimtadienis, užteko įvilkti banalu gimtadienio turinį į keistą apdarą, apsakyti ji kaip kažką patvaresnio, amžinesnio, didingesnio, tariamai išaugusio iš senovinio kulto. Tikra tiesa, kad parolimpinės (parahokinės) rogučių žaidynės savo naujuoju pavidalu niekuomet nebuvė svenčiamos – tai ilgus metus buvo kalbos, minties pramoga, kuria tamsiai žemos vakarais guosdavomės susėdė prie eiliinio butelio. Dabar turbūt galėčiau sakyti, – nors nebesu tuo tikras, – kad geriausiai tos žaidynės ir pavykdavo, kai girti voliodavomės kur nors bendrabutyje ar kolegos *sedes* Antakalnyje, nors vargu ar tai turi ką bendra su šiuo tekstu, kuriame tenorėjau pabrėžti, kad girtai vizijai teko lemtis pergyventi asmeni, kurio garbei ji buvo kuriama, ir tik tada, į mūsų aplinką įsisukus realiai mirčiai, – ne kokiam menkaverčiam apspangiui ar bukumui, su kuriuo dabar vaizduoju kaunąsi, – ta šventė pradėta Sapieginės miškuose švesti tuo pavidalu, kurį, regis, sukurėme Senamiesčio kiemuose gerdami pigy „rašala“.

Dabar jaučiu, kokį neįmanomą, makabrišką, didži tikslą kitados sau iškéléme, dar nenuuoždami, kaip jam teks mumyse reikštis, ir kaip nelengva bus jo mastą apsakyti žodžiais: įveikti abstraktų nebuvimą trapiomis „vienkartinėmis“ rogtėmis (sužinojome, kokių nepatvarios jos šiaisiai laikais gaminamos), paleisti save nesustabdomių slysti ten, kur priklausėme labiau jausmo, ne proto sričiai, bet iš kur labai stipriai buvo patiriamas, jog iš pažiūros kliedesingos fikcijos ateityje bus pravarčios, kad įstengtume neprarasti laiko tėkmės pojūčio, – laiko, paradoksaliai vedančio naujos gyvybės link. Štai kodėl, ši vakarą stovėdamas ant kalno su rogtėmis, mielai prisiminsiu Šarlotę ir save tą, kuris ją tuo metu kūrė, – tuo aiškiau ir sentimentaliau, kuo labiau atrodys (zinoma, taip ir bus), kad tai vienas reikšmingiausiu mano vaizdinių, labai sunkiai gimes ir net nesugebėjės virši visaverciu tekstu, tačiau visuomet išskylantį samonejė kaip gyvenimo ciklus ženklinant riba, kaip instinktyvus tiesos įsikūnijimas ten, kur jos, logiskai mažstant, nieku gyvu neturėjo būti.

O rytoj gal jau ir žiema bus pasibaigusi.

19 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – rašytojo Romo Gudaičio jubiliejinis vakaras, kuriame bus pristatytais naujas rašytojo romanas „Invazija į Praha ir širdis“ ir esė „Santaros“ žurnale „Piemuo norėjo Hamletu būti“. Dalyvaus literatūologas prof. Petras Bražėnas, literatūros kritikas, knygos redaktorius Justinas Kubilius, Lietuvos rašytojų sąjungos leidyklos vyriausiasis redaktorius Valentinas Sventickas, žurnalo „Santara“ vyriausiasis redaktorius Romualdas Norkus, Neprisklausomybės akto signataras Bronius Genzelis, režisierius Julius Dautartas, aktorius Rimantas Bagdzevičius. Koncertuos smuikininkas Jurgis Dvarionas ir pianistas Justas Dvarionas.

23 d., pirmadienį, 17.30 val. prozininko, satyriko, vertėjo, 2011 m. įsimintiniausio Kauno menininko Jurgio Gimberio autorinis kūrybos vakaras. Programoje dalyvaus rašytojai J. Gimberis, Dovilė Zelčiūtė, rašytojo kūrybą skaitys aktorius Petras Venslovas.

25 d., trečadienį, 17.30 val. savaitinio kultūros žurnalo „Literatūra ir menas“ pristatas. Vakare dalyvaus žurnalo „Literatūra ir menas“ vyriausiasis redaktorius Kornelijus Platelis, visas redakcijos kolektyvas ir žurnalo autorai.

I renginius įėjimas nemokamas. Informacija tel. (8 5) 2629627, (8 5) 2617727.

21 d., šeštadienį, 18 val. Vilniaus universiteto Šv. Jonų bažnyčioje – vargonininko Vido Pinkevičiaus koncertas „Didysis Amsterdamo Orfėjas: Jaano Pieterszoono Sweelinco vargonų muzika“, skiriamas kompozitoriaus 450-ajam jubiliejui. Bilieto kaina – 15 Lt; moksleiviams, studentams, neįgaliesiems ir senjoram su pažymėjimais – 10 Lt. Bilietai parduodami prieš koncertą renginio vietoje.

RAŠYTOJŲ KLUBAS

92-ojo kūrybinio sezono sausio mėnesio repertuaras

19 d., ketvirtadienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Abi Morgan „Mažutis dinamitas“. Vienos dalies spektaklis. Režisierius Gintaras Varnas. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieto kaina – 30 Lt.

20 d., penktadienį, 18 val. Rūtos salėje (Laisvės al. 71) – Yukio Mishima „Markizé de Sad“. Vienos dalies drama. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2.45 val. Bilieto kaina – 30 Lt.

21 d., šeštadienį, 12 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Inesos Paliulytės „Anderseno gatvė“. Vienos dalies spektaklis. Režisierė I. Paliulytė. Spektaklio trukmė – 1.20 val. Bilieto kaina – 12 Lt.

21 d., šeštadienį, 17 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Ingeros Hagerup „Stiklinė arbato su citrina“. Vienos dalies komedija. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieto kaina – 25 Lt.

21 d., šeštadienį, 22 d., sekmadienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – VDU teatro ir „Mens Publica“ premjera: Yasmais Rezos „Trys gyvenimo versijos“. Vienos dalies tragikomedija. Režisierius Agnus Jankevičius. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieto kaina – 33 Lt

21 d., šeštadienį, 20 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Gycio Ivanauskas teatro premjera: Akvilės Melkūnaitės „Marko (Kavolių kabaretas)“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius G. Ivanauskas. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieto kaina – 30, 40 Lt.

22 d., sekmadienį, 15 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Keturakio „Amerika pirtyje“. Trijų dalių komedija. Režisierius Valdas Lencevičius. Spektaklio trukmė – 2.20 val. Bilieto kaina – 40 Lt.

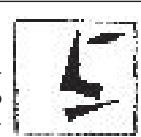
24 d., antradienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – „Laimingi“. Dviejų dalių spektaklis pagal Friedricho von Schillerio „Klastą ir meilę“. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2.40 val. Bilieto kaina – 30 Lt.

24 d., antradienį, 25 d., trečiadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Antono Čechovo „Palata“. Vienos dalies spektaklis. Inscenizacijos autorius ir režisierius Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieto kaina – 50 Lt.

25 d., trečiadienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – „Mens Publica“ spektaklis: Yasmais Rezos „Atsitiktinis žmogus“. Vienos dalies tragikomedija. Režisierius Jonas Vaitkus. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieto kaina – 33 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

Kauno kamerinis teatras

19 d., ketvirtadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Kavinė „Pas Blezā““. Pasimatymas po dvidešimties metų. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilieto kaina – 28, 35 Lt.

20 d., penktadienį, 18 val. Michalo Walczako „Pirmasis kartas“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilieto kaina – 24, 30 Lt.

21 d., šeštadienį, 18 val. Dario Fo, Franko Rame „Viena namuose“. Monokomedija. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieto kaina – 20, 25 Lt.

22 d., sekmadienį, 11 ir 13 val. Daivos Čepauskaitės „Lapė ir višta“. Spektaklis vaikams. Spektaklio trukmė – 0.50 val. Bilieto kaina – 10 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I–V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt* ir *Bilietai pasaulis*.

19 d., ketvirtadienį, 19 val., 22 d., sekmadienį, 18 val. Gregory Burke „Gagarino gatvė“. Režisierius Vytautas Balys. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieto kaina – 30, 35 Lt.

20 d., penktadienį, 19 val. „Mokėk – duosiu“. Spektaklis-pokštas pagal Gitanos Gugevičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilieto kaina – 35 Lt.

22 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Venecijos pasaika“. Spektaklis vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieto kaina – 15 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

Nemunas ISSN 0134-3149
Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.
Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1500
Rankraščių nerecenzuojame ir negražiname.

Kauno valstybinis lėlių teatras

21 d., šeštadienį, 12 val. Mažojoje scenoje – „Meškiuko gimtadienis“. Muzikinė fėjų pasaika. Nuo 3 m. Režisierė Rasa Bartninkaitė. Bilieto kaina – 8, 10 Lt.

22 d., sekmadienį, 12 val. „Pasaka apie lietus lašelį“. Apie tai, kokie esame svarbūs, nepakartojami, reikalingi. Nuo 3 m. Režisierius Olegas Žiugžda. Bilieto kaina – 8, 10, 12 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina *Bilietai pasaulis*.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

19 d., ketvirtadienį, 18 val. Lino Adomaičio „Dulkiai spindesys“. Dviejų dalių šokio spektaklis. Choreografi ir libreto autorai Dainius Bervingis ir Gintaras Visockis, dailininkė Marija Rubavičiūtė. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieto kaina – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

20 d., penktadienį, 18 val. Džookino Rosinio „Sevilijos kirpejas“. Skirta dainininkės ir režisierės Aldonos Ragauskaitės 90-mečio jubiliejui. Trijų dalių komiška opera. Dirigentas Jonas Janulevičius, režisierius Gintautas Želvys, dailininkė Tatjana Astafjeva (Rusija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieto kaina – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

21 d., šeštadienį, 18 val. Franco Leharo „Linksmoni našlė“. Trijų veiksmų operetė. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Virginija Idzelytė, choreografas Danilas Salimbaevas (Rusija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieto kaina – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

22 d., sekmadienį, 12 val. Zitos Bružaitės „Voro vestuves“. Dviejų veiksmų operėlė-baleetas vaikams. Choreografas Jurijus Smoriginas, dirigentas Virgilijus Visockis, scenografe Iveta Ciparytė, kostiumų dailininkė Ana Lorens. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieto kaina – 7, 12, 18, 20, 50 Lt.

22 d., sekmadienį, 18 val. Johano Strauso „Šiknosparnis“. Trijų veiksmų operetė. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Janina Malinauskaitė. Spektaklio trukmė – 3.20 val. Bilieto kaina – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

25 d., trečiadienį, 18 val. Imrės Kalmano „Monmartro žibuklė“. Trijų veiksmų operetė. Režisierius Kęstutis Jakštatas, dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkė Marija Rubavičiūtė, choreografas Agris Danilevič (Latvija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieto kaina – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33.

20 d., penktadienį, 18 val.

Kauno miesto simfoninis orkestras. Solistas David Geringas (violončelė).

Dirigentas Modestas Pitrėnas. Programoje: M. Glinkos operos „Ruslanas ir Liudmila“ uvertūra, J. Brahmo simfonija Nr. 1 c-moll op. 68, A. Malcio Koncertas violončeliui ir orkestrui (skirtas M. Rostropovičiui, premjera). Bilieto kaina – 15, 20, 25 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos g. 5) dirba II–VII 14–18 val., tel. 20 04 78. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

20 d., penktadienį, 17 val. Prisimindami Artistę Rūtą Staliliūnaitę pasitikime Jos giminė dieną su režisieriaus Tomo Ribaičio filmu „Ateinu...“. Įėjimas su kvietimais. Kvietimai –

Kauno menininkų namų „Mūzų svetainėje“ (I–IV 10–13 val., 14–17 val., V 10–13 val., 14–16 val.). Informacija tel. (8 37) 22 31 44.

21 ir 22 d., šeštadienį ir sekmadienį, 16–16.30 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – varpų muzikos koncertai „Populiari muzika“. Karilionu skambins Julius Vilnonis.

20 d., penktadienį, 17 val. Maironio lietuvių literatūros muziejuje (Rotušės a. 13) – Alio Balbieriaus eilėraščių rinktinės „Skaidrumos“ sutiktuvės ir fotografijų parodos „Jono Meko žemė / The Land of Jonas Meikė“ pristatymas. Kartu su autoriumi dalyvaus Biržų rajono merė Irena Varziénė, literatūros kritikas, leidėjas dr. Vilius Gužauskis, fotomenininkas Romualdas Rakauskas, poetas, vertėjas, fotografas Vladas Bražiūnas, poetas Viktoras Rudžiškės, poetas ir fotografas Julius Keleras, dailininkė ir rašytoja Ula Šimulynaitė, poetas Alfonsas Pakėnas.

24 d., antradienį, 14 val. Maironio 150-osioms gimimo metinėms skirtas tarptautinių lėlių teatrų festivalių Portuga-

In memoriam

Didysis mažasis puodžius

Homo ludens, lietuviškasis Beckettas, pirmasis absurdistas, pirmasis postmodernistas, stereotipų ir mitų griovėjas. Tai vis Kostui Ostrauskui skirti apibūdinimai, kurių nė vienas nenusako tikrosios jo kūrybos ir darbų svarbos bei poezių lietuvių kultūrai. Dar ilgai negalėjome tos vertės išsamoniinti, nes laiko perspektiva daug ką parodys naujai, ne vieną privers sugumti, kodėl šis rašytojas, pasak Violetos Kelertienės, būdamas tarptautinės reikšmės, bet nežinomas už savo kalbių grupės ribų, taip ir netapo Nacionalinės ar kitų garbingų premijų laureatas, nesulaukė specialiai jo kūrybai skirtų renginių, spektaklių pastatymų. Net pernykštė 85-erių metų sukaktis Lietuvoje liko beveik nepaminėta. 86-ojo gimtadienio rašytojas nesulaukė – Kostas Ostrauskas mirė 2012 m. sausio 9 d. Pensilvaniijoje (JAV).

Dramaturgas, literatūros istorikas, kritikas gimė 1926 m. balandžio 5 d. Veiveriuose. 1943 m. buvo Kauno jaunimo teatro aktorius. 1944 m. pasitraukė iš Lietuvos, Vokietijoje studijavo lituanistiką Pabaltijo universitete Pineberge. 1949 m. išvyko į JAV, giliosi į baltistiką ir slavistiką Pensilvanijos universitete, buvo vienas iš paskutinių Vinco Krėvės studentų. 1958 m. apgynė daktaro disertaciją apie Joną Biliūną, dirbo Pensilvanijos universiteto bibliotekoje. Gausią kūrybą (daugiau nei 100 knygų) leido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, pjesės vaidintos išeivijų scenose (paskutinių kartą – „Gyvenimo kartą senelis ir senelė“ Čikagoje, 2006 m.). Kniga „Ars amoris“ 1991 m. apdovanota JAV lietuvių rašytojų draugijos premija.

Lietuvoje K. Ostrausko kūryba pradėta publikuoti atkūrus nepriklausomybę, būta pastatymų ir Klaipėdos, Šiaulių, Jaunimo teatraus, televizijoje.

K. Ostrauskas daug nuveikė kaip literatūros kritikas, redaktorius, kultūrologas. Rašė išeivijos ir JAV spaudoje, parangė Julius Kaupo „Raštus“ (kartu su Alfonsu Nyka-Niliūnu), suredagavo Antano Škėmos „Raštų“ dvitomi.

K. Ostrauskų drasai galime vadinti originaliausiu ir intelektualiausių lietuvių dramaturgu, atverusiu lietuvių teatrui naujos meno kalbos perspektivą, pasiekus netiketą Vakarų ir nacionalinio meno simbiozė. Pirmoji jo pjesė „Pypkė“ surakta vos metais vėliau nei E. Ionesco „Plikagalvė dainininkė“ ir anksčiau už S. Becketto „Belaukiant Godo“. Šią situaciją prieš keletą metų pats rašytojas yra apibendrinėjęs „Metuose“:

„Pagaliau kūryba – ne sočlenktyne. Kartais idėjos tarpum počios subrėsta, pakimba ore, atsiveria naujos galimybės – telieka jas „suuosti“ ir nutvert už uodegos kone nesėmoningai – bet kam, kuris joms atviras, ir bet kur. Šiuo atveju mums „mažiesiems“, padeda, kai, išsprukę ar išmesti už savo „parapijos“ ribų, atsiduriama placiame pasaulyje. Be to, čia dar knieti pabrėžti, jog, apskriti kalbant, mes, lietuvių, kartais (dažnai?) manom, kad visada velkamės visiems iš paskos ir kad tik šventieji – šiuo atveju kitatauciai – puodus lipdo, o jeigu mes ką nors naujesnio ar šviežesnio sužiedžiam, tai tikrai nusisiūrėjė į kūtus. Ne visada ir nebūtinai.“

K. Ostrauskas buvo netikėčiausias lietuvių dramos puodžius, skelbės, kad kūryba yra viena iš kultūros kritikos formų, ir šią koncepciją nuosekliai išgyvendinės savo tekstais, mąstydamas svarbiausiais XX ir XXI a. filosofijos ir estetikos klausimais. Prisimindami Jono Lankučio žodžius, kad „laikas ir K. Ostrausko „mažajam teatrui“ prabili iš gintojo krašto žmones“, tegalime palinkėti sau būti atviriems K. Ostrausko kūrybai. Jo intelektualūs tekštai žiediniai turi keistos galios tapti mūsų kultūrinės savimonės veidrodžiais, į kuriuos žvelgdam, atpažiustum kakes ir tikruosis savo veidus.

Loreta MACIANS

Kauno karuselė

Kaip ir kasmet M. K. Čiurlionio dailės muziejaus parodų rūmuose dailės mylėtojų laukia tradicinė ir gausiausiai lankoma paroda, skirta geriausiam praėjusių metų kūriniui išrinkti. Darbus pristato beveik šimtas Kauno dailininkų. Kai eksponuojami konkursiniai kūrinių, galerijos gyvenimą pastebimai pagyvėja, nors tai gal ir néra pati stipriausia čia organizuojama paroda. Dailininkai i ją atneša savo pačių atrinktus darbus.

Paroda kasmet sulaukia kritikos, tačiau ir toliau vyksta kaip pažintinė, gal net edukacinė. Pamatome, kas šiais metais padaryta, kokių tendencijos vyrauja.

Parodą „Geriausias metų kūrinas“, kurioje kiekvienas lankytojas gali pareikšti savo nuomonę balsuodamas už jam patikusį kūrinį, visuomet žymi simboliskas šešioliktuvių trejetas – parodos laimėtojas apdovanojamas Vasario 16-ąją, Paveikslų galerija įsikūrusi Donelaičio gatvės 16-ajame name, o laureatų paskelbimo ir apdovanojimo laikas taip pat niekada nesikeičia – 16 valanda.

Balsuoti už labiausiai patikusį kūrinį gali kiekvienas parodos lankytojas iki vasario 15 d. 17 val.

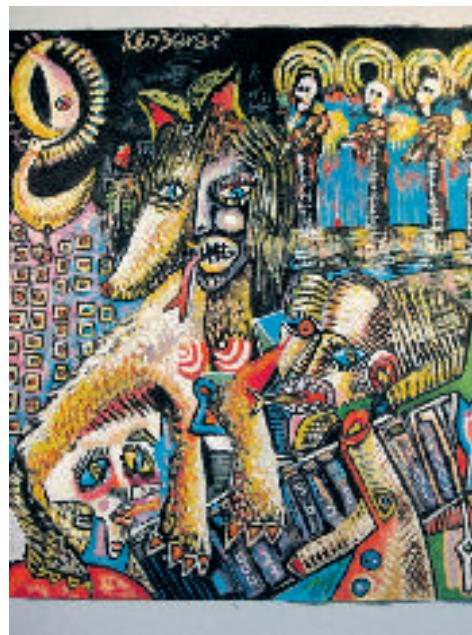
Pirmadienį, sausio 16 d., už Kauno viešųjų erdvų puošimą garsus gėlininkas Peteris Hessas buvo apdovanotas Gerumo kristalu.

„Man tai tikras siurprizas. Esu maloniai nustebintas ir jaučiuosi pagerbtas šiuo apdovanojimu. Manau, dar daug galiu duoti jūsų miestui ir jo žmonėms“, – dekojo floristikos guru vadinas P. Hessas. Jis Kauno merui padovanojo fotografijoje įamžintą savo floristikos darbų albumą, kuris pripažintas geriausiu pasaulio metų floristikos meno rinkiniu.

Ilgametis Vatikano gėlininkų vadovas P. Hessas jau keletą metų savo žinias ir meistriskumo paslaptis dalija kauniečiams. Jau ketverius metus kalėdinii laikotarpiu Kauno valstybiniam dramos teatre meistras žiūrovų akivaizdoje kuria kompozicijas. Jo darbai puoš Rysų istorijos muziejų, Kauno apskrities viešąjį biblioteką, miesto rotušę.

Pasak floristo, meilė natūraliam gamtos grožiui jam įskiepijo tévai. Jie 1970 m. viename Šveicarijos miestelyje atidare nedidelę floristikos mokyklą. Vėliau P. Hessas mokytoju buvo vienas žymiausių XX a. menininkų Pablo Picasso. Paklaustas, ar postmodernizmas daro įtaką jo darbams, floristas teigia, kad postmodernistinis santiros su aplinka teikia labai daug laisvės kūrybai.

Į savivaldybę P. Hessas atlydėjęs jo mokinys Marijus Gvildys taip pat turi tikslą. Jis, vadinas P. Hessas vertina kauniečių floristų darbą, meistras teigia, kad kovo 19-21 d. Kauno valstybiniam dramos teatre vyksianti paroda atskleis jų menini potencialą. „Svarbu išsaugoti savitumą, lietuviškumą. Perduodamas savo žinias, nenoriu keisti mokinį stilium, tik siekiu parodytis, kokių yra galimybés, kaip kuriama kitur“, –

rodas. Juk per mikrovisatą galima kalbėti apie visą visatą“, – teigia M. Gvildys.

Pasiteiravus, kaip P. Hessas vertina kauniečių floristų darbą, meistras teigia, kad kovo 19-21 d. Kauno valstybiniam dramos teatre vyksianti paroda atskleis jų menini potencialą. „Svarbu išsaugoti savitumą, lietuviškumą. Perduodamas savo žinias, nenoriu keisti mokinį stilium, tik siekiu parodytis, kokių yra galimybés, kaip kuriama kitur“, –

teigia nuolat po pasaulį keliaujantis P. Hessas, daugiau nei 300 dienų praleidžiantis ne namuose. Įvairiose šalyse meistras turi apie 600 mokinį.

Sausio 18 d., 17 val. Kauno įvairių tautų kultūrų centre (Šv. Gertrūdos g. 58) vyks dailininko Anatolijaus Michailovo-Klošaro parodos „Rusų pasakų ypatumai“ atidarymas. Ji skiriama Kauno rusų kultūros centro „Mokslas – Šviesa“ dešimties metų veiklos sukūrčiai. Paroda bus eksponuojama iki varšio 18 d.

Dailininkas A. Michailovas-Klošaras gimė ir augo Kaune, nuo 1996 iki 2001 m. šiame mieste eksponavo savo darbus. Nuo 2002 m. pradėjo rengti parodas užsienyje. 2004 m. taip tarptautinės meno draugijos nariu, nuo 2005 m. – Prancūzijos asociacijos „Pateikime meną be sienu“ narys. A. Klošaro tapybos darbai eksponuoti Austrijoje, Prancūzijoje, Švedijoje, Belgijoje ir Didžiojoje Britanijoje.

Meno kritikai dailininko paveikslus apibūdino kaip turinčius tikros ekspresijos jėgas. Kiekviena drobė alsuoja ir meile, ir neapykanta ar maištu. Jo ekspresionizmas kandus, pasižymintis savitu žvilgsniu į kasdienio gyvenimo epizodus. Kartu – labai muzikalus. Šio autoriaus darbai autentiški, be perspektyvos, ryškių spalvų, sureikšminantys kiekvieną detalę. Ekspresyvi, apnuoginta, pergalinda jo tapyba užpuola, intriguoją, vėliau, geriau išižiūrėjus, priverčia pasinerti į stiprių ir ilgai trunkančių emocijų srautą.

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Aš ir tu, ir kiti“

Gediminas JANKAUSKAS

Antradienį, sausio 24 d., Kitokio kino klubė žiūrėsime komišką melodramą „Aš ir tu, ir kiti“, savo kraicio skrynioje jau turinčią penkiolika tarptautinių apdovanojimų. Iš jų net keturi talentingai debiutantei Mirandai July 2005-aisiais buvo įteikti Kanų kino festivalyje, išskaitant ir „Auksinę kamę“, skiriama ryškiausiam metų debiutui. O garsaus JAV aktoriaus Roberto Redfordo įsteigtame įtaukingame nekomercinio kino festivalyje, žinomame Sandenso vardu, „Aš ir tu, ir kiti“ įvertintas specialiuoju žiuri prizu.

Tai neabejotinai autorinio kino pavydys su ryškais autobiografiniais motyvais. Filmo personažai desperatiškai ieško šilto žmogiško ryšio šiame susvetimėjimo kuponame transformuotų tikrovės vaizdiniu pasaulyje. Čia likimas suveda du vienisius – senelius vežiojančią meniškos sielos keistuolę Kristiną Džesperson (jā suvaidino filmo režisierė) ir batų pardavėjų dirbantį dviejų vaikų tévą Ričardą Sversį (aktorius Johnas Hawkesas).

Filmas tikrai patiks romantikams ir vienišiemis svajotojams – tiems, kurie tiki stebuklais ir visuomet yra jiems pasiruošę.

Savaitgalis prie televizoriaus

Būkime kaip maži vaikai, nes jų yra Dangaus karalystė

Gediminas JANKAUSKAS

Kino klasikos gerbėjams su manonu rekomenduoju atkreipti dėmesį į naują gerų filmų šaltinių – vėl vakarą penktadieniais iš LNK ir TV1 emigravusių rubriką „Snobo naktis“. Panašu, kad čia demonstruojamas puikių amerikietiškų dramų ciklas, kurį prieš savaitę pradėjo JAV dramaturgo Tennessee’o Williamso pjeseių ekrанизacija „Staiga praėjusių vasarą“, susurta 1959 m. Tais pačiais metais pasirodė ir režisieriaus Otto Premingerio kriminalinė drama „Nužudymo dingstis“ (penktadienis, 22.50 val., TV1), kuriai geriau būtų palikti originalų pavadinimą „Žmogžudystės anatomija“. Pries keletą metų lietuviškai pasirodžiusioje knygoje „1001 filmas, kurį privalai pamatyti per savo gyvenimą“ (2007 m.) rašoma, kad kadaise šis filmas sukėlė prieštaringą reakciją. „Žiūrovams buvo gan neįprasta girdėti žodžius „kelnaitės“, „išzaginimas“, „sperma-

togenėzė“ ir matyti užuominas į kandžią, nuožmiai, griežtą, sąmoningą Amerikos teisinės sistemos analizę“.

Svarbiausios „Žmogžudystės anatomijos“ scenos vyksta teisme, kuriame analizuojama itin subtalaus musikaltimo istorija. Filmo autorai palieka žiūrovams galimybę kartu su prisiekusiaisiais spręsti, ar iš tikrujų ūmus, o dabar viskam abejingas leitenantas Frederikas Mendžonas (aktorius Benas Gazzara) pasidavę „nei veikiamam impulsui“, panašiam į pamisimą, ir nušové baro savininką, išprievertavatus atžariai Mendžono žmoną Laurą.

Balandžio mėnesį turėtume pamatyti, kaip režisieriaus Jameso Camerono „Titanikas“ išplauks į dar vieną paskutinę kelionę, tik ši kartą, pasitelkus 3D technologijas, kiekvienas žiūrovas galės pasijusti pasmerkto laivo keleivis. O besruošdami šiam žygui, dar sykį pasižiūrėkime tą „Titaniką“ (penktadienis, 23.40 val., TV3), kuris ilgai buvo nepasiekiamas populiaru-

mo lyderis. Vienuolika „Oskarų“ pelnės filmas užsimojo tiksliai atkurti garsaus transatlantinio laivo pirmosios ir kartu paskutinės kelionės kroniką. Ypač daug dėmesio skiriama visoms 1912 m. balandžio 14 d. detaliams, kai „Titanikas“ rėžesi į aisbergą. Bet ne mažiau autorius domina ir laive įsiplieskusi meilės istorija.

Netrukus LTV 2 rodys Šarūno Barto filmų retrospekyvą, kurią pradeda naujausia režisierius drama „Eurazijos aborigenai“ (penktadienis, 23.45 val., LTV). Anksčiau vengės žanrinio kino elementų, ši kartą Š. Bartas leidžiasi į kriminalinio kino gelmes ir vaidina narkotikų prekeivį Geną. Jis auklėjo su kriminaliniu pasauliu susijęs dėdė, o pirmieji vaikino savarankiškos veiklos žingsniai supažindina su Sovietų Sajungos griūtimi. Savo namų neturinčio Genos gyvenimas – nuolatinis lékimas į prazūtį.

Romantikos troškimą savaitgalį gražiai malšins žiūrovui mėgstama

komiška melodrama „Bridžitos Džouns dienoraštis. Ties proto riba“ (šeštadienis, 21.30 val., LNK). Pagal Helen Fielding romaną sukurtas „Bridžitos Džouns dienoraščio“ tėsinys prasideda ten, kur baigėsi pirmą dalis. Joje, kaip pamename, iš dviejų kavalierų Bridžita Džouns pasirinko ne amžiną melagių Danieli, o iki koktumo teigiamą Marką. Bet vos pasibaigus medaus méniesui jaunamartė pradėjo galvoti, ar nepadarė lemtingos kladios.

Devyniais „Oskarais“ apdovanojame filmą „Paskutinis imperatorius“ (sekmadienis, 21.45 val., LTV) Italų režisierius Bernardo Bertolucci europiečio žvilgsniu pabandė pažvelgti anapus Didžiosios kinijos sienos. O jo dėmesio objektu tapo paskutinis Kinijos monarchas Pu Ji, imperatoriumi paskelbtas ankstyvoje vaikystėje. Du kartus jis buvo nuverstas nuo sosto, patyrė net sovietinio teroro skoni, o gyvenimą baigė dirbdamas paprasčiausiu sodininku.

Pagal Alice Sebold romaną su-

kurtame filme „Numylėtieji kaukai“ (sekmadienis, 22.30 val., TV3) pasakoja su sukrecianti keturiolikmetė Siuzės Salmon nužudymo istorija. Mergaitė kartu su šeima gyvena provincijos miestelyje ir svajoja tapti laukinės gamtos fotografe. Deja, gražias Siuzės svajones brutaliai sutrypia iš pažiūros visai padoriai atrodantis kaimynas.

„Titaniko“ žvaigždė Kate Winslet pamatysime ir dramoje „Maži vaikai“ (sekmadienis, 23.30 val., LNK). Ši kartą ji vaidina priemiestiečio autsaiderę Sarą Pirs, neauciančią laimės iš pirmo žvilgsnio viskuo aprūpintose namuose. Namų šeimininkės daliai šiai anglų literatūros magistrei tikrai neatrodė visų svajonių išlikinijimas, o ir kaimynėms patinkantis jos vyras Ričardas retai būna kartu su savo žmona ir dukrele. Nenuostabu, kad moteris ilgisi nuoširdaus bendravimo ir svajoja apie kokią nors giminingą sielą. Kai vieną popietę Sara susipažista su Bredu Adamsonu, jos širdis suvirpa...